

Urban Livability Assessment During the COVID-19 Pandemic: A Comparative Study of Worn-out Textures and Semi-Planned Urban Fabrics: The Case Study of Sabzdasht and Koy-e Golestan Neighborhoods - Golestan City, Tehran

Parsa Ahmadi Dehrashid ¹, Hossein Mansourian ²

1. Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

Email: Ahmadi.parsa@ut.ac.ir

2. (Corresponding Author) Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

Email: h.mansourian59@ut.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:

Received:

23 February 2024

Received in revised form:

1 May 2024

Accepted:

25 May 2024

Available online:

10 July 2024

Keywords:

Urban Livability,
Livable Neighborhoods,
Post-COVID Cities,
Quality of Life,
COVID-19 Pandemic.

ABSTRACT

This study examines urban livability as a multidimensional framework for addressing future pandemics in urban settings, in response to the vulnerabilities exposed during the COVID-19 pandemic. The research employs an applied, descriptive-analytical model, utilizing both documentary and survey methods (questionnaires) for data collection. The statistical population consists of residents from the Sabzdasht and Koy-e Golestan neighborhoods, with a sample size of 200 individuals from each area. Urban livability indicators were evaluated through a structured questionnaire. Analysis using independent T-tests and two-way ANOVA reveals that during the COVID-19 pandemic, the dimensions of “housing”, “transportation”, “economic”, “environmental”, and “leisure” in Sabzdasht, and “environmental”, “economic”, and “leisure” in Koy-e Golestan, did not receive favorable assessments. Overall, urban livability indicators in both neighborhoods were below the statistical average, although livability in Sabzdasht was significantly higher than in Koy-e Golestan. These results highlight the need to enhance urban livability to better prepare for future pandemics.

Citation: Ahmadi Dehrashid, P., & Mansourian, H. (2024). Urban Livability Assessment During the COVID-19 Pandemic: A Comparative Study of Worn-out Textures and Semi-Planned Urban Fabrics: The Case Study of Sabzdasht and Koy-e Golestan Neighborhoods - Golestan City, Tehran. *Geographical planning of space quarterly journal*, 14 (2), 23-46.

<http://doi.org/10.30488/GPS.2024.456990.3744>

© The Author(s)

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Publisher: Golestan University Press

Extended Abstract

Introduction

In the past two decades, the world has encountered numerous global crises with significant impacts on human life. Among these, the COVID-19 pandemic, which began in early 2020, has been particularly notable, profoundly affecting social, economic, and health systems. Urban areas, with their high population density and concentration of economic and social activities, have been especially vulnerable to the pandemic's disruptions. Public health measures such as quarantine and social distancing have notably disturbed urban structures, operations, and residents' daily lives. The concept of "urban livability" focuses on improving the quality of life and public welfare in urban settings by analyzing complex social, economic, and environmental interactions. However, the effects of global crises on urban livability remain underexplored in the literature. This research gap underscores the need to examine urban livability during crises and identify performance differences among neighborhoods. This study investigates urban livability in two distinct neighborhoods of Golestan—Sabzehdasht and Koy-e Golestan—during the COVID-19 pandemic. Sabzehdasht, once a rural settlement that has gradually urbanized, and Koy-e Golestan, a semi-planned neighborhood with implementation challenges, are chosen as case studies. The research aims to address three key questions within this context:

- How was the status of livability indicators during the Covid-19 period evaluated by the residents of the studied neighborhoods?
- In general, in the era of Covid-19, urban livability was more favorable in which of the investigated neighborhoods?
- What are the most important weaknesses and opportunities of the dimensions of urban livability at the level of the studied neighborhoods?

Methodology

This study evaluates urban livability during the COVID-19 pandemic using applied-developmental research methods with a descriptive-analytical approach. Data were

collected through a combination of documentary and survey methods. Livability indicators were initially extracted from existing literature, and those pertinent to the pandemic were selected, excluding indicators impacted by restrictions such as the use of schools and cultural centers. The final indicators were used to develop a questionnaire divided into three sections: demographic information, questions on urban livability during the pandemic, and contextual questions (reasons for choosing or remaining in the neighborhood). Based on Cochran's sample size formula and accounting for a margin of error of 0.07, a sample of 200 residents from Sabzehdasht and Koy-e Golestan (totaling 400) was selected. Data were analyzed using Excel and SPSS. Reliability was confirmed with all dimension values exceeding 0.7. The Kolmogorov-Smirnov test assessed data normality, supporting the use of parametric tests. An independent T-test compared variables between the two neighborhoods, and two-way ANOVA identified significant weaknesses and opportunities in livability dimensions.

Results and discussion

The gender ratio is nearly equivalent in the neighborhoods of Sabzehdasht and Koy-e Golestan, but the age distribution varies. Sabzehdasht's predominant age group is 25-35, whereas Koy-e Golestan's is 35-45. Homemaking is the most common occupation in both neighborhoods, and residents have generally lived in these areas for over a decade due to proximity to family and economic challenges. The COVID-19 pandemic has notably affected the economic conditions in both neighborhoods, resulting in significant declines in employment and income without a meaningful difference between them. Dissatisfaction with government services and rising living costs are similar. Law enforcement performance during the pandemic has been satisfactory, with comparable security perceptions in both neighborhoods, though Sabzehdasht residents report slightly higher security levels. The pandemic has adversely impacted neighborhood relationships and face-to-face interactions, particularly in

Sabzehdasht. A sense of belonging has played a more substantial role in preventing migration in Sabzehdasht compared to Koy-e Golestan. Satisfaction with healthcare services is higher in Sabzehdasht, although dissatisfaction with physical and mental health is more pronounced there. Criticism is directed at the quality of pathways, recreational services, and public transportation in both neighborhoods, with varied satisfaction levels. High dissatisfaction with housing unit size, interior design, and internet service is observed in both areas, highlighting the need for improvements. A small percentage of residents in both neighborhoods deem their areas livable, with livability ratings falling below acceptable levels. Overall, "security and comfort" receive the highest satisfaction scores, whereas "recreation" and "environmental quality" are rated the lowest. These results indicate a pressing need for substantial enhancements in housing features and infrastructure, particularly in the context of future crises.

Conclusion

This study investigates and compares the livability conditions in two adjacent neighborhoods with distinct development characteristics during the COVID-19 pandemic. The findings reveal that both neighborhoods experienced suboptimal livability during this global crisis. However, Sabzehdasht, with its rural background and subsequent urban development, performs slightly better than Koy-e Golestan, which is classified as semi-planned. The livability indicators in both neighborhoods have fallen short of satisfactory levels during global crises like COVID-19. This situation exposes existing structural and functional weaknesses and underscores the need for improvements in these indicators during critical times. In particular, the dimensions of "security and comfort", "environmental quality", and "recreation" require substantial attention and enhancement to better address future crises. It is recommended that urban decision-makers prioritize the strengthening of various aspects of livability, focusing on improving infrastructure related to security, environmental quality, and recreational

facilities. Urban development programs should also be designed to address global crises and future challenges, aiming to enhance urban resilience and develop effective emergency strategies. This study has limitations, including its focus on only two specific neighborhoods and the lack of a broader examination of other urban contexts. Future research should include similar studies with a wider scope and more neighborhoods to understand urban livability in critical conditions comprehensively. Additionally, examining the long-term impacts of global crises on livability indicators and analyzing successful policies in other cities could help improve management strategies and urban planning. Overall, this research highlights the need to reassess urban policies and planning, emphasizing the importance of aligning development strategies with actual needs and global crisis conditions. The findings of this study can inform the design of more effective policies that enhance livability and resilience in the face of future crises.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

ارزیابی زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹؛ یک مطالعه تطبیقی از بافت فرسوده و نیمه برنامه‌ریزی شده شهری؛ مطالعه موردی: محله‌های سبز دشت و کوی گلستان، شهر گلستان، تهران

پارسا احمدی دهرشید^۱، حسین منصوریان^۲

۱- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. Email: Ahmadi.parsa@ut.ac.ir

۲- نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. Email: h.mansourian59@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	این مطالعه به بررسی زیست‌پذیری شهری به‌عنوان رویکردی چندبعدی برای مقابله با بیماری‌های همه‌گیر آتی در فضاهای شهری، در پاسخ به آسیب‌پذیری شهرها و زندگی شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، پرداخته است. بر همین مبنای مطالعه حاضر با ماهیتی کاربردی، از الگوی تحقیق توصیفی - تحلیلی پیروی می‌کند؛ ابزار گردآوری اطلاعات به دو صورت اسنادی - پیمایشی (پرسشنامه) است؛ جامعه آماری این مطالعه، شهروندان محله‌های سبز دشت و کوی گلستان است که حجم نمونه هرکدام از آن محله‌ها، ۲۰۰ نفر برآورد شده است. شاخص‌های زیست‌پذیری شهری با استفاده از پرسشنامه ارزیابی شدند. نتایج آزمون‌های T مستقل و واریانس دو عاملی نشان می‌دهد که در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، ابعاد «مسکن»، «حمل‌ونقل»، «اقتصادی»، «زیست‌محیطی»، و «فراغت» در سبز دشت و ابعاد «زیست‌محیطی»، «اقتصادی»، و «فراغت» در کوی گلستان بازخوردهای مطلوبی نداشته‌اند. به‌طور کلی، وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری شهری در هر دو محله پایین‌تر از میانگین آماری ارزیابی شده، با این حال، زیست‌پذیری در سبز دشت به‌مراتب مطلوب‌تر از کوی گلستان است. این نتایج بر اهمیت تقویت رویکرد زیست‌پذیری شهری در مواجهه با پاندمی‌های آینده تأکید می‌کند.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۴	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۱۲	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۰۵	
تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۴/۲۰	
واژگان کلیدی: بافت فرسوده شهری، زیست‌پذیری شهری، شهرنشینی پسا کرونا، کیفیت زندگی، همه‌گیری کووید-۱۹	

استناد: احمدی دهرشید، پارسا و منصوریان، حسین. (۱۴۰۳). ارزیابی زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹؛ یک مطالعه تطبیقی از بافت فرسوده و نیمه برنامه‌ریزی شده شهری؛ مطالعه موردی: محله‌های سبز دشت و کوی گلستان، شهر گلستان، تهران. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۴ (۲)، ۲۳-۴۶.

<http://doi.org/10.30488/gps.2024.456990.3744>

مقدمه

در دو دهه اخیر، جهان با بحران‌های جهانی که پیامدهای گسترده‌ای بر جنبه‌های مختلف زندگی بشری داشته‌اند، مواجه شده است. یکی از برجسته‌ترین این بحران‌ها، همه‌گیری کووید-۱۹ است که از اوایل سال ۲۰۲۰ به وقوع پیوست و به‌طور گسترده‌ای تأثیرات ژرفی بر ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی در مقیاس جهانی بر جای گذاشت (WHO, 2020). این بحران جهانی به‌ویژه با ایجاد رکود اقتصادی عمیق (Barrett et al., 2021)، افزایش آسیب‌پذیری گروه‌های اجتماعی مختلف (Wade, 2020)، و تهدید جدی بر سلامت عمومی (Radzikowska et al., 2020; Zheng et al., 2020;) همراه بود و نشان داد که ساختارهای زندگی مدرن، به میزان قابل‌توجهی در برابر چنین شوک‌هایی آسیب‌پذیر و شکننده هستند.

یکی از عرصه‌های کلیدی که تحت تأثیر این همه‌گیری قرار گرفت، فضاها و شهرهای شهری بود. فضاها و شهرهای شهری به‌طور ویژه‌ای، به دلیل تراکم بالای جمعیت و تمرکز فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی، در مواجهه با بحران‌های جهانی به‌شدت آسیب‌پذیرند (Sharifi & Khavarian-Garmsir, 2020). سیاست‌هایی نظیر قرنطینه، فاصله‌گذاری اجتماعی و محدودیت‌های دیگر، ضمن اینکه برای حفظ سلامت عمومی طراحی شده بودند، به‌طور عمده به اختلال در ساختار و عملکرد شهری، زندگی روزمره و بهداشت روانی و جسمانی ساکنان منجر شدند (Huang & Zhao, 2020; Rehman et al., 2021; Twenge & Joiner, 2020; Yelin et al., 2020).

مفهوم «زیست‌پذیری شهری» به‌عنوان یک رویکرد کلیدی در تحلیل و طراحی شهری، به دنبال ارتقای کیفیت زندگی و رفاه عمومی در محیط‌های شهری است. این مفهوم به بررسی تعاملات پیچیده اجتماعی، اقتصادی و محیطی پرداخته و به‌طور کلی به دنبال ایجاد شرایطی است که به شهروندان امکان زندگی مطلوب و رضایت‌بخش را فراهم آورد (Amin et al., 2020; خراسانی و همکاران، ۱۳۹۱؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۶). با این حال، در دوران بحران‌های جهانی نظیر کووید-۱۹، ارزیابی و تحلیل زیست‌پذیری شهری به‌ویژه در زمینه‌های تأثیرگذاری آن بر مقابله با بحران‌ها و بهبود شرایط زندگی، همچنان در ادبیات پژوهشی به‌طور جامع مورد توجه قرار نگرفته است.

با این حال، ادبیات موجود به‌طور عمده به بررسی وضعیت زیست‌پذیری در شرایط عادی پرداخته و به تأثیرات بحران‌های جهانی بر زیست‌پذیری شهری توجه کمتری کرده است. این شکاف تحقیقاتی ضرورت بررسی وضعیت زیست‌پذیری در دوران بحران‌های جهانی و شناسایی تفاوت‌های عملکردی در محله‌های مختلف را نشان می‌دهد. پژوهش حاضر به دنبال پر کردن این شکاف از طریق بررسی وضعیت زیست‌پذیری در دو محله با ویژگی‌های متفاوت در شهر گلستان، یعنی محله سبز دشت و کوی گلستان، در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ است. محله سبز دشت که تا یک دهه پیش به‌عنوان یک سکونتگاه روستایی شناخته می‌شد و به تدریج به یک محله شهری تبدیل شده است، و محله کوی گلستان که به‌عنوان یک محله نیمه برنامه‌ریزی شده با مشکلات اجرایی شناخته می‌شود، نمونه‌های موردی برای این تحقیق انتخاب شده‌اند.

این تحقیق با هدف پاسخ به سه سؤال اصلی طراحی شده است:

- وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری در دوران کووید-۱۹ از نظر ساکنین محله‌های مورد مطالعه چگونه ارزیابی شده است؟
 - به‌طور کلی، در دوران کووید-۱۹، زیست‌پذیری شهری در کدام یک از محله‌های مورد بررسی مطلوب‌تر بوده است؟
 - مهم‌ترین ضعف‌ها و فرصت‌های ابعاد زیست‌پذیری شهری در سطح محله‌های مورد مطالعه کدام‌اند؟
- طیف گسترده‌ای از مطالعات وجود دارد که مفهوم زیست‌پذیری را به‌عنوان رویکرد اصلی خود در نظر گرفته و به شکل‌های مختلفی، اقدام به ارزیابی زیست‌پذیری شهر و یا بخشی از آن، تطبیق وضعیت موجود با معیارهای زیست‌پذیری شهری،

تدوین چارچوب‌ها، شناسایی پیشران‌ها و سناریوهای دستیابی به یک شهر زیست‌پذیر، چه در سطح بین‌المللی و چه در سطح ملی نموده‌اند. اما از آنجایی که رویکرد مطالعه حاضر، مقایسه و ارزیابی وضعیت زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ است، تلاش می‌شود تا مطالعاتی که در حول محور این رویکرد قرار دارند، به‌عنوان هسته اصلی پیشینه پژوهش مورد مطالعه قرار گیرند.

مطالعات زیست‌پذیری شهری به چهار گروه اصلی دسته‌بندی می‌شوند. گروه اول شامل پژوهش‌هایی است که زیست‌پذیری شهرها، محله‌ها، و نواحی مختلف را بررسی می‌کنند (سالاری مقدم و همکاران، ۱۳۹۸؛ حاتمی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸؛ علوی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹؛ رستمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ تقوی‌زیروانی و همکاران، ۱۴۰۱). این مطالعات به تحلیل تطبیقی وضعیت زیست‌پذیری شهرها با شاخص‌های استاندارد پرداخته‌اند؛ برای مثال، تقوی‌زیروانی و همکاران (۱۴۰۱) دریافته‌اند که نواحی شهری ساری با وجود مشکلاتی نظیر کیفیت پایین فضای سبز و تراکم جمعیت، در برخی شاخص‌ها وضعیت مطلوبی دارند. گروه دوم پژوهش‌هایی را شامل می‌شود که زیست‌پذیری در بافت‌های فرسوده را مورد ارزیابی قرار داده‌اند (شماعی و همکاران، ۱۳۹۵؛ سلیمانی مقدم و همکاران، ۱۳۹۷؛ چشمی و همکاران، ۱۳۹۹). به‌عنوان نمونه، چشمی و همکاران (۱۳۹۹) دریافته‌اند که منطقه ۱۲ تهران از نظر زیرساخت‌ها و حمل‌ونقل وضعیت مطلوبی دارد، اما از لحاظ امنیت اجتماعی و هویت محله در وضعیت کمتری قرار دارد. گروه سوم تمرکز بر زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ دارد و تأثیرات آن بر سلامت جسمی و روانی ساکنین و وضعیت شهری را مورد بررسی قرار می‌دهد (Alwaer et al., 2021؛ Chen et al., 2021؛ Lak et al., 2021). این مطالعات نشان می‌دهند که ویژگی‌های فیزیکی و اجتماعی محله‌ها نقش تعدیل‌کننده بر تأثیرات منفی همه‌گیری دارند. گروه چهارم بر تأثیر بحران‌های جهانی بر زیست‌پذیری شهری تمرکز دارد و در مراحل اولیه توسعه قرار دارد (ودایع خیری و درستکار، ۱۴۰۰؛ یوسفی ماتک و همکاران، ۱۴۰۱؛ دوستوندی و همکاران، ۱۴۰۱).

با توجه به مرور ادبیات، مشخص می‌شود که پژوهش‌های زیادی به بررسی زیست‌پذیری شهری در شرایط عادی پرداخته‌اند، اما مطالعات اندکی به تأثیر بحران‌های جهانی مانند کووید-۱۹ پرداخته‌اند. این پژوهش با بهره‌گیری از تحلیل‌های تطبیقی و ارزیابی وضعیت زیست‌پذیری در بافت‌های متفاوت، به ارائه راهکارهایی برای بهبود سیاست‌ها و استراتژی‌های مدیریت شهری در مواجهه با بحران‌های مشابه در آینده می‌پردازد. نتایج این تحقیق می‌تواند به شناسایی نقاط ضعف و قوت سیستم‌های شهری کمک کرده و راهکارهایی برای ارتقای زیست‌پذیری در دوران پسا کرونا و بحران‌های آینده ارائه دهد.

مبانی نظری

محلات برنامه‌ریزی شده به مناطقی اطلاق می‌شود که طراحی آن‌ها بر اساس اصول علمی و به‌منظور ارتقاء کیفیت زندگی ساکنان و بهینه‌سازی استفاده از منابع صورت گرفته است. این محلات بر مبنای نظریه‌های طراحی شهری و پایداری بنا می‌شوند که بر اصولی نظیر تنوع کاربری، دسترسی به خدمات و فضاهای عمومی مناسب تأکید دارند (Jacobs, 1961؛ Calthorpe, 1993). این محلات به دلیل طراحی بر اساس اصول زیست‌پذیری و تأکید بر نیازهای اجتماعی و اقتصادی، معمولاً قابلیت بالاتری برای ایجاد محیط‌های شهری پایدار و باکیفیت دارند.

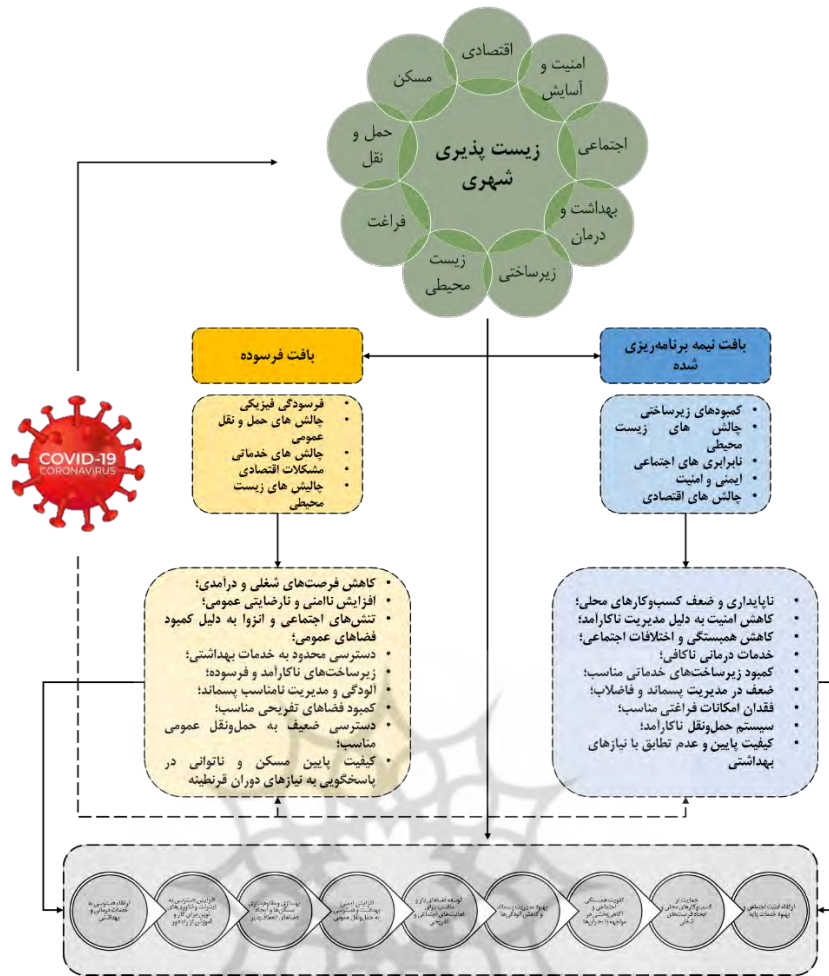
بافت‌های فرسوده به مناطقی گفته می‌شود که به دلیل فرسودگی فیزیکی، کمبود خدمات عمومی و مشکلات اقتصادی و اجتماعی، به وضعیت نامطلوبی دچار شده‌اند (Cao et al., 2022). این بافت‌ها معمولاً با مشکلاتی از جمله کیفیت پایین

مسکن و نبود فضاهای عمومی مناسب مواجه هستند (تقی پور و همکاران، ۱۴۰۲). نظریه‌های مرتبط با بازسازی و بهبود بافت‌های فرسوده شامل نظریه‌های بازسازی شهری و بهبود کیفیت زندگی است که به بررسی راهکارهای بهبود وضعیت این مناطق می‌پردازند (Batty, 2013; Talen, 1999). بهبود این بافت‌ها نیازمند رویکردی جامع است که شامل ارتقاء زیرساخت‌ها، خدمات عمومی و توجه به نیازهای اجتماعی و اقتصادی ساکنان باشد.

زیست‌پذیری شهری به معنای ایجاد محیط‌های شهری است که قادر به تأمین نیازهای ساکنان و ارتقاء کیفیت زندگی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و محیطی باشد (He & Wang, 2019). این مفهوم به اصولی نظیر پایداری، دسترسی به خدمات و فضاهای عمومی مناسب و تعاملات اجتماعی مؤثر تأکید دارد (Newman & Kenworthy, 1999; Carley, 2009). برای تحقق زیست‌پذیری، باید به بهبود کیفیت محیط‌زیست، ارتقاء دسترسی به خدمات و افزایش تعاملات اجتماعی توجه شود.

محلات برنامه‌ریزی شده به دلیل طراحی منسجم و اصول علمی، معمولاً توانایی بالاتری برای ارتقاء زیست‌پذیری دارند. این محلات به‌طور طبیعی به اصول زیست‌پذیری نزدیک‌تر هستند و می‌توانند به بهبود کیفیت زندگی و پایداری شهری کمک کنند (Talen & Anselin, 1998). از سوی دیگر، بافت‌های فرسوده به دلیل مشکلات ساختاری و مدیریتی، نیاز به توجه ویژه دارند. اجرای اصول زیست‌پذیری در این بافت‌ها می‌تواند به بهبود وضعیت زندگی و افزایش کیفیت محیطی کمک کند. به‌طور کلی، توجه به اصول زیست‌پذیری در هر دو نوع بافت می‌تواند به کاهش مشکلات و افزایش پایداری شهری منجر شود.

پدیده‌هایی مانند همه‌گیری‌ها تأثیرات قابل توجهی بر زیست‌پذیری شهری دارند. در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، بافت‌های فرسوده با مشکلاتی نظیر افزایش تراکم جمعیت، کاهش کیفیت خدمات بهداشتی و مشکلات اقتصادی مواجه شدند (Sharifi & Khavarian-Garmsir, 2020). در این شرایط، اجرای اصول زیست‌پذیری می‌تواند به کاهش آسیب‌پذیری و بهبود وضعیت بافت‌های فرسوده کمک کند. همچنین، محلات برنامه‌ریزی شده، با داشتن زیرساخت‌های مناسب، توانایی بیشتری برای مقابله با بحران‌ها دارند، اما باید به‌طور مداوم تطبیق و بهبود یابند (Al Mamun et al., 2021; Nugraha et al., 2023). در نتیجه، تلفیق اصول زیست‌پذیری با هر دو نوع بافت می‌تواند به ارتقاء تاب‌آوری و آمادگی برای مواجهه با بحران‌های آینده کمک کند.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش پژوهش

از آنجایی که هدف مطالعه حاضر، ارزیابی وضعیت زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ است، می‌توان مطالعه حاضر را از حیث هدف در زمره مطالعات کاربردی - توسعه‌ای و از حیث روش تحلیل، در زمره پژوهش‌های توصیفی - تحلیلی قرار داد. داده‌های مورداستفاده در فرآیند پژوهش به صورت تلفیقی از دو روش اسنادی - پیمایشی استخراج شد. در گام نخست از فرآیند انجام پژوهش، شاخص‌های شهر زیست‌پذیر از طریق مرور پیشینه پژوهش استخراج شد؛ در گام بعد، شاخص‌های مستخرج مورد پایش قرار گرفت و آن دسته از شاخص‌هایی که مرتبط با همه‌گیری و تأثیرات آن بودند، تفکیک شد. به بیانی دیگر، پس از جمع‌آوری شاخص‌ها، این مسئله مورد توجه قرار گرفت که آیا شاخص X در شرایط همه‌گیری کووید-۱۹ قابل ارزیابی بوده است یا خیر؟ برای مثال در شرایط همه‌گیری، استفاده از مدارس، مراکز فرهنگی نظیر سینما و تئاتر به دلیل اعمال محدودیت‌ها و فاصله‌گذاری اجتماعی امکان‌پذیر نبود؛ از این رو، این دسته از شاخص‌های غربال شده و از آن‌ها در انجام پژوهش استفاده نشد. در جدول ۱ شاخص‌های مورداستفاده در پژوهش ارائه شده است. پس از آن، شاخص‌های نهایی شده در قالب یک پرسش‌نامه قرار گرفت؛ این پرسش‌نامه از سه بخش اطلاعات دموگرافیک شرکت‌کننده/پاسخ‌دهنده (شامل جنسیت، سن، شغل، محل کار، مالکیت منزل مسکونی، میزان سکونت در محله)، سؤال‌های مرتبط با زیست‌پذیری شهری در ایام کووید-۱۹ و سؤالات زمینه‌ای (دلایل انتخاب محله برای زندگی، دلایل عدم ترک

محل (محل) تشکیل شد. پس از آن، با اتکا بر روش محاسبه حجم نمونه کوکران و با در نظر گرفتن میزان خطای ۰/۰۷ به دلایلی نظیر امکان جابه‌جایی در پس از همه‌گیری کووید-۱۹، تعداد ۱۹۶ نفر به‌عنوان حجم نمونه در محل انتخاب شد؛ اما به دلیل تعمیم هرچه بهتر یافته‌ها تعداد ۲۰۰ نفر از ساکنین محله‌های سبز دشت و کوی گلستان (مجموعاً ۴۰۰ نفر) به‌عنوان جامعه نمونه مطالعه حاضر انتخاب شدند.

جدول ۱. شاخص‌ها و متغیرهای مورد استفاده در فرآیند پژوهش

ابعاد	شاخص	منبع
اقتصادی	اثر مخرب همه‌گیری کووید-۱۹ بر وضعیت اشتغال	Clements-Croome et al (2017); Badland & Pearce (2019)
	اثر مخرب همه‌گیری کووید-۱۹ بر وضعیت درآمد	Mohit & Iyanda (2016)
	کفایت/مناسب بودن تسهیلات دولتی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹	Tapsuwan et al (2018)
امنیت و آسایش	تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر افزایش هزینه‌های زندگی	Clements-Croome et al (2017); Skalicky & Cerpès (2019)
	عملکرد مراکز و نیروهای انتظامی در دوره همه‌گیری کووید-۱۹	Mohit & Clements-Iyanda (2016); Croome et al (2017); Tapsuwan et al (2018); Skalicky & Cerpès (2019); Sarkar & Bardhan (2020)
	ایمنی در تردد به‌صورت پیاده (پیاده‌روی) در دوره کرونا	Skalicky & Cerpès (2019); Sarkar & Bardhan, (2020)
	احساس امنیت در دوران همه‌گیری کووید-۱۹	Skalicky & Cerpès (2019); Sarkar & Bardhan (2020)
اجتماعی	تأثیر مخرب همه‌گیری بر روابط همسایگی	Tapsuwan et al (2018)
	تأثیر میزان علاقه و تعلق خاطر به محله در عدم مهاجرت	Badland & Pearce (2019); Sarkar & Bardhan (2020)
بهداشت و درمان	دسترسی به امکانات و خدمات مراقبت‌های بهداشتی (مانند خانه‌های بهداشت، بیمارستان‌ها و کلینیک‌ها) با کیفیت در طول همه‌گیری کووید-۱۹	Clements-Croome et al (2017); Sarkar & Bardhan (2020)
	دسترسی با کیفیت به مراقبت‌های پزشکی یا آزمایشگاه‌های کووید-۱۹	Clements-Croome et al (2017); Tapsuwan et al (2018);
	دسترسی به خدمات با کیفیت داروخانه‌ای در دوران همه‌گیری کووید-۱۹	Tapsuwan et al (2018); Skalicky & Cerpès (2019); Sarkar & Bardhan (2020); Hooper et al (2020)
	تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر به خطر افتادن سلامت روحی	Tapsuwan et al (2018); Badland & Pearce (2019)
زیرساختی	تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر به خطر افتادن سلامت جسمی	Tapsuwan et al (2018); Badland & Pearce (2019)
	کیفیت خیابان‌ها در ایام همه‌گیری کووید-۱۹	Clements-Croome et al (2017); Tapsuwan et al (2018); Skalicky & Cerpès (2019)
	کیفیت مسیرهای پیاده‌رو محله در ایام همه‌گیری کووید-۱۹	Tapsuwan et al (2018)
	دسترسی به مراکز خرید روزانه با کیفیت و متنوع در طول دوران همه‌گیری	Tapsuwan et al (2018); Skalicky & Cerpès (2019); Badland & Pearce (2019); Sarkar & Bardhan (2020); Hooper et al (2020)
	دسترسی به مراکز دولتی (بانک، اداره پست و نظایر آن) در طول دوران همه‌گیری	Tapsuwan et al (2018)
	وضعیت ترافیک سطح محله در دوران همه‌گیری کووید-۱۹	Tapsuwan et al (2018)
	وضعیت پاکیزگی هوا در طول دوران همه‌گیری کووید-۱۹	Tapsuwan et al (2018); Skalicky & Cerpès, (2019); Sarkar & Bardhan, (2020)
زیست‌محیطی	وضعیت آسایش صوتی در طول دوران همه‌گیری کووید-۱۹	Clements-Croome et al (2017); Tapsuwan et al (2018); Badland & Pearce (2019); Skalicky & Cerpès (2019); Hooper et al (2020)
	عملکرد مدیریت شهری در جمع‌آوری زباله و نظافت معابر در دوره همه‌گیری کووید-۱۹	Tapsuwan et al (2018)
فراغت	در دسترس قرار داشتن فضاهای سبز در طول دوران همه‌گیری	Skalicky & Cerpès (2019); Badland & Pearce (2019); Sarkar & Bardhan (2020); Hooper et al (2020)
	در دسترس قرار داشتن زمین‌های بازی و خدمات تفریحی با کیفیت در دوران شیوع همه‌گیری	Tapsuwan et al (2018)
	در دسترس قرار داشتن امکانات و خدمات ورزشی با کیفیت در دوران شیوع همه‌گیری	Tapsuwan et al (2018)
	در دسترس قرار داشتن فضاهای باز عمومی (نظیر میدان‌های شهری) در طول دوران همه‌گیری	Tapsuwan et al (2018)

Clements-Croome et al (2017); Tapsuwan et al (2018); Badland & Pearce (2019); Skalicky & Cerpes (2019); Hooper et al (2020); Sarkar & Bardhan (2020)	در دسترس قرار داشتن سیستم حمل‌ونقل عمومی مناسب در طول دوران همه‌گیری	
Tapsuwan et al (2018); Skalicky & Cerpes, (2019); Sarkar & Bardhan (2020); Hooper et al (2020); Tungkup (2021)	ارزیابی اثر مخرب بیماری کرونا و ویروس بر سیستم حمل‌ونقل عمومی	حمل‌ونقل
Quaglio et al (2021)	در دسترس قرار داشتن زیرساخت‌ها مناسب حمل‌ونقل پیاده محور (پیاده‌روها، مسیرهای دوچرخه‌سواری)	
Jevtic et al (2022)	توان سیستم تاکسی اینترنتی در پاسخ‌گویی به نیازهای حمل‌ونقل	
Hermaputi & Chen (2022); Jevtic et al (2022)	مساحت واحد مسکونی در پاسخ‌گویی با نیازهای جدید و منقل شده به خانه (نظیر آموزش، کار)	
Kocur-Bera (2022)	وضعیت چیدمان داخلی فضای داخلی خانه در پاسخ‌گویی با نیازهای ساکنین	مسکن
	دسترسی به نور روزانه در واحد مسکونی	
	دسترسی به اینترنت باکیفیت در واحد مسکونی	

پس از تکمیل فرایند توزیع پرسش‌نامه و تکمیل آن توسط شرکت‌کنندگان، داده‌های به‌دست‌آمده در نرم‌افزار Excel و SPSS فراخوانی شد. در گام اول از انجام تجزیه و تحلیل‌های آماری، میزان پایایی هر کدام از ابعاد محاسبه شد (جدول ۲). با اتکا بر مقادیر به‌دست‌آمده برای هر بُعد و مقدار کلی پایایی پرسش‌نامه، می‌توان بر همگی درونی پرسش‌نامه صحت گذاشت؛ زیرا تمامی مقادیر بیشتر از ۰/۷ گزارش شدند.

در ادامه، به‌منظور ارزیابی تطبیقی دو محله مورد مطالعه، ابتدا از آزمون آماری آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت انتخاب آزمون آماری پارامتریک یا ناپارامتریک استفاده شد. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف نرمال بودن توزیع داده‌ها را نشان می‌دهد. اگر داده‌ها دارای توزیع نرمال باشند امکان استفاده از آزمون پارامتریک وجود دارد و در غیر این صورت باید از آزمون ناپارامتریک استفاده شود. همان‌طور که در جدول ۲ آورده شده است، این آزمون آماری برای ابعاد و شاخص‌های پژوهش معنی‌دار نبوده و ضمن آشکار کردن توزیع نرمال داده‌ها، می‌توان از آزمون‌های آماری پارامتریک استفاده کرد.

جدول ۲. مقادیر پایایی و چگونگی توزیع داده‌ها

ابعاد	تعداد متغیر	آلفای کرونباخ	میانگین	انحراف استاندارد	Z کولموگروف اسمیرنوف	P-Value
اقتصادی	۴	۰/۷۱۶	۲/۵۶	۰/۷۹۳	۰/۶۴۸	۰/۰۶۷
امنیت و آسایش	۳	۰/۷۴۳	۳/۱۲	۰/۷۸۱	۰/۵۷۹	۰/۰۸۳
اجتماعی	۲	۰/۷۰۳	۲/۹۶	۱/۰۹	۰/۷۴۶	۰/۱۲
بهداشت و درمان	۵	۰/۸۴۰	۲/۸۶	۰/۵۳۲	۰/۹۵۳	۰/۰۷۲
زیرساختی	۵	۰/۸۶۲	۲/۸۸	۰/۷۲۰	۰/۸۵۷	۰/۰۸۳
زیست‌محیطی	۴	۰/۷۶۰	۲/۶۴	۰/۷۶۸	۰/۷۴۵	۰/۱۵
فراغت	۳	۰/۸۳۶	۲/۱۵	۰/۹۲۵	۰/۶۹۸	۰/۰۷۶
حمل‌ونقل	۴	۰/۷۷۴	۲/۷۸	۰/۷۸۸	۰/۸۳۶	۰/۰۶۳
مسکن	۴	۰/۷۳۰	۲/۷۷	۰/۸۸۴	۰/۹۸۳	۰/۰۹۸

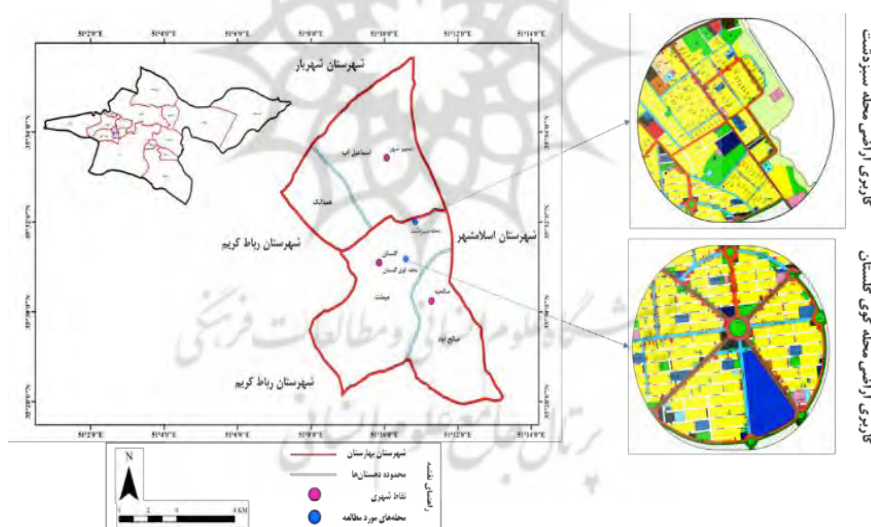
با مشخص شدن توزیع نرمال داده‌ها، از آزمون T مستقل به‌عنوان یکی از آزمون‌های پارامتریک استفاده شد. آزمون T مستقل، یک آزمون پارامتریک برای مقایسه متغیرهای دارای مقیاس فاصله‌ای و نسبی در دو گروه است (Sedgwick, 2010). این آزمون رابطه دو گروه مستقل را با یک متغیر وابسته نشان می‌دهد (Ross et al., 2017). همچنین به‌منظور شناسایی مهم‌ترین ضعف‌ها و فرصت‌های ابعاد زیست‌پذیری شهری در سطح محله‌های مورد مطالعه نیز از آزمون آماری واریانس دو عاملی استفاده شد. آنالیز واریانس دوطرفه تفاوت‌های میانگین بین گروه‌هایی را که در بین دو متغیر مستقل

(عامل) تقسیم شده‌اند مقایسه می‌کند (Kim., 2014).

محدوده مورد مطالعه

شهر گلستان با جمعیتی بالغ بر ۴۰۰/۰۰۰ نفر (شهرداری گلستان، ۱۴۰۲) یکی از پرتراکم‌ترین شهرهای استان تهران به شمار می‌آید. این شهر دارای ۵ محله کوی گلستان، شهرک سبز دشت، شهرک الهیه، سلطان‌آباد، قلعه میر است. نگاهی گذرا به سیر تاریخی این شهر نشان می‌دهد که در حدفاصل سال‌های ۱۳۶۵-۱۳۹۵ به واسطه قرارگیری در نزدیکی محور ارتباطی تهران - ساوه (جاده ساوه)، فاصله نزدیک نسبت به سایر نواحی حومه‌ای پایتخت به تهران (۲۵ کیلومتر)، وجود کارگاه‌ها، کارخانه‌ها و صنایع متعدد و مهم‌تر از همه، قیمت پائین ملک نسبت به سایر نواحی حومه‌ای پایتخت، به یکی مقصدهای جذاب مهاجران تبدیل شده است (طرح جامع گلستان، ۱۳۹۰).

محدوده مورد مطالعه پژوهش حاضر، محله‌های سبز دشت و کوی گلستان است که هر کدام دارای وضعیتی متناقض نسبت به یکدیگر هستند؛ محله سبز دشت یکی از محله‌های شهر گلستان است تا یک دهه اخیر یک سکونتگاه روستایی محسوب می‌شد؛ اما با افزایش جمعیت، برخلاف آن که از نظر زیرساختی - کالبدی قابلیت لازم را برای تبدیل شدن به یک محله شهری نداشته، تبدیل به یکی از محله‌های شهر گلستان شد. از سوی مقابل، محله کوی گلستان محله‌ای نیمه برنامه‌ریزی شده است که در دهه ۷۰ شمسی پایه‌ریزی شد؛ اما با گذشت زمان، این برنامه‌ریزی به صورت کامل اجرا نشد. محله کوی گلستان از معدود محله‌های شهر گلستان است که جزو بافت فرسوده به شمار نیامده است.

شکل ۲. جایگاه محدوده مورد مطالعه در تقسیمات کشوری

یافته‌ها

در این بخش یک تحلیل یکپارچه که در برگیرنده اطلاعات مربوط به جنسیت، سن، شغل، سابقه سکونت در محله، شغل و محل کار است، ارائه و ارزیابی شده است. از میان شرکت‌کنندگان، در محله سبز دشت ۵۰/۵٪ مرد و ۴۹/۵٪ زن و در محله کوی گلستان، ۶۶٪ مرد و ۳۴٪ زن بودند. در محله سبز دشت، افراد ۲۵ تا ۳۵ ساله بیشترین مقدار مشارکت (۳۶٪) و افراد بیش از ۵۵ سال کمترین مقدار مشارکت (۰٪) را داشتند؛ در محله کوی گلستان نیز بیشترین مقدار مشارکت مربوط به افراد ۳۵ - ۴۵ ساله (۵۸/۵٪) و کمترین آن مربوط به افراد بیش از ۵۵ سال (۰٪) است. در محله سبز دشت، ۴۰٪ درصد

مشارکت‌کنندگان خانه‌دار و محل کار ۷۷٪ از شرکت‌کنندگان در محدوده شهرستان بهارستان بود؛ در محله کوی گلستان نیز بخش عمده‌ای از مشارکت توسط شاغلین خانه‌دار (۲۵/۵٪) انجام شد و در این محله نیز درصد قابل‌توجهی از مشارکت‌کنندگان در محدوده شهرستان بهارستان فعالیت داشتند (۷۵٪). یافته‌ها نشان می‌دهد که در محله سبز دشت، ۶۷٪ شرکت‌کنندگان، ۱۰ تا ۱۵ سال است که در این محله سکونت دارند؛ سؤالات زمینه‌ای باز که از مشارکت‌کنندگان پرسیده شد، نشان داد که شرایط خانوادگی (نزدیکی به اقوام) و شرایط اقتصادی (گرانی مسکن و زمین) سبب شده تا در این محله سکنی گزینند؛ در محله کوی گلستان نیز، ۶۶٪ شرکت‌کنندگان، بین ۱۰ تا ۱۵ سال است که در این محله زندگی می‌کنند و شرایط خانوادگی (نزدیک به اقوام) و شرایط شغلی (نزدیکی به محل کار) و شرایط اقتصادی (گرانی زمین و مسکن در سایر نواحی تهران) مهم‌ترین عوامل بر انتخاب محله کوی گلستان به‌عنوان محل زندگی بوده است. ۶۶٪ مشارکت‌کنندگان محله سبز دشت مالک و ۵۸/۵٪ ساکنین محله کوی گلستان، مالک منازل مسکونی خود بودند.

شاخص‌های اقتصادی

همه‌گیری کووید-۱۹ تأثیرات مخربی بر اقتصاد داشته است؛ ۳۷٪ از شرکت‌کنندگان شاغل و ۳۳٪ از ساکنین محله کوی گلستان اظهار کردند که وضعیت اشتغال آن‌ها به‌شدت تحت تأثیر قرار گرفته است. نتایج آزمون Independent Sample T-Test نشان می‌دهد که میانگین تأثیر کووید-۱۹ بر اشتغال در محله سبز دشت ۳/۰۳ و در کوی گلستان ۳/۰۹ است؛ مقدار معنی‌داری ۰/۱۷۱ نیز نشان می‌دهد تفاوت معناداری بین دو محله وجود ندارد. این نتایج بیانگر تأثیر منفی یکنواخت همه‌گیری بر اشتغال ساکنین هر دو محله است.

همچنین، ۳۷٪ از پاسخ‌دهندگان محله سبز دشت و ۳۳/۵٪ از محله کوی گلستان کاهش درآمد را تجربه کرده‌اند. نتایج آزمون T-Test نشان می‌دهد میانگین وضعیت اشتغال در محله سبز دشت ۲/۹۷ و در کوی گلستان ۳/۰۹ است؛ مقدار معنی‌داری ۰/۵۸۳ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین دو محله وجود ندارد، بیانگر آنکه رابطه بین اشتغال و درآمد در هر دو محله به‌طور یکسانی تحت تأثیر قرار گرفته است.

ساکنین هر دو محله معتقدند که تسهیلات دولتی کافی نبوده است؛ ۹۱٪ از ساکنین محله سبز دشت و ۸۳٪ از کوی گلستان نسبت به ناکافی بودن این تسهیلات اظهارنظر کردند. نتایج آزمون T-Test میانگین تسهیلات دولتی را در سبز دشت ۱/۵۱ و در کوی گلستان ۱/۴۲ نشان می‌دهد؛ مقدار معنی‌داری ۰/۸۹۱ حاکی از عدم تفاوت معنادار بین دو محله و نشانگر ناخرسندی یکنواخت از تسهیلات دولتی است.

به‌تبع از متغیرهای فوق، تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر افزایش هزینه‌های زندگی نیز مورد تأیید ساکنین هر دو محله است. بیش از ۴۸٪ از ساکنین سبز دشت و ۴۱٪ از کوی گلستان افزایش هزینه‌های زندگی ناشی از همه‌گیری را تجربه کرده‌اند. میانگین افزایش هزینه‌ها در سبز دشت ۲/۶۵ و در کوی گلستان ۲/۷۵ است و مقدار معنی‌داری ۰/۴۲۴ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین دو محله در افزایش هزینه‌های زندگی وجود ندارد؛ این یافته‌ها نشان‌دهنده تأثیر یکسان همه‌گیری بر هزینه‌های زندگی در هر دو محله است.

شاخص‌های امنیت و آسایش

نتایج نشان می‌دهد که عملکرد مراکز انتظامی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ در هر دو محله سبز دشت و کوی گلستان در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار داشته است. در محله سبز دشت، ۲۸٪ و در محله کوی گلستان ۱۷٪ از شرکت‌کنندگان از عملکرد این مراکز راضی بودند. میانگین رضایتمندی از عملکرد مراکز انتظامی در سبز دشت ۲/۸ و در کوی گلستان ۲/۷۶

بود که تفاوت معناداری بین دو محله نشان نمی‌دهد (مقدار معنی‌داری ۰/۷۵۷). این نتایج بیانگر آن است که رضایتمندی ساکنین از عملکرد مراکز انتظامی در هر دو محله تقریباً مشابه بوده و به‌طور کلی کمتر از میانگین مفروض است. همچنین، یافته‌ها نشان می‌دهد که ساکنین هر دو محله از امنیت تردد پیاده در طول ایام همه‌گیری رضایت داشتند. در محله سبز دشت، میانگین رضایتمندی از امنیت تردد پیاده ۳/۳۸ و در کوی گلستان ۳/۲۶ بود، که هر دو بالاتر از میانگین مفروض (۳) هستند. مقدار معنی‌داری ۰/۰۱۱ نشان می‌دهد که این تفاوت معنادار است، و ساکنین سبز دشت احساس امنیت بیشتری نسبت به ساکنین کوی گلستان داشتند. در مجموع، امنیت به‌عنوان یک کل نیز در هر دو محله به‌طور قابل‌توجهی وجود داشت. ۴۷٪ از ساکنین سبز دشت و ۴۸٪ از ساکنین کوی گلستان امنیت در محل زندگی‌شان را در بالاترین سطح ممکن برآورد کردند. میانگین احساس امنیت در سبز دشت ۳/۲۴ و در کوی گلستان ۳/۳۳ بود که هر دو بالاتر از میانگین مطلوب هستند. مقدار معنی‌داری ۰/۲۹۸ نشان‌دهنده عدم تفاوت معنادار بین دو محله در میزان احساس امنیت کلی است، که بیانگر درک مشابه ساکنین از امنیت بالا در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ است.

شاخص‌های اجتماعی

با وجود آن‌که در محدوده مورد مطالعه، اقشار و قومیت‌های مختلفی از اقصی نقاط کشور حضور دارند، تجربه زیسته و یافته‌های زمینه‌ای پژوهش نشان می‌دهد که در دو محله سبز دشت و کوی گلستان و اکثر محله‌های شهر گلستان (نظیر صالح‌آباد، سلطان‌آباد)، روابط همسایگی و مراودات چهره به چهره، یک رفتار و اصل اساسی میان ساکنین این محله‌ها است؛ البته که در محله‌هایی که سبقه روستایی داشته و به‌مرور زمان به در شهر ادغام شده، به‌واسطه همگنی بافت اجتماعی و حتی اقتصادی ساکنین، این رفتار - روابط همسایگی - دارای شدت بیشتری است. در محله‌های سبز دشت و کوی گلستان، روابط همسایگی و مراودات چهره به چهره نقش مهمی در زندگی اجتماعی ساکنین دارند، به‌ویژه در محله‌هایی که سابقه روستایی دارند و بافت اجتماعی و اقتصادی همگنی میان ساکنین حاکم است. با این حال، همه‌گیری کووید-۱۹ به‌طور قابل‌توجهی شدت این روابط را کاهش داد. در محله سبز دشت، بیش از ۵۰٪ ساکنین اذعان داشتند که روابط همسایگی‌شان تحت تأثیر مخرب کووید-۱۹ قرار گرفته است، در حالی که این رقم در محله کوی گلستان ۳۳٪ بود. میانگین تأثیر همه‌گیری بر روابط همسایگی در سبز دشت ۳/۳۵ و در کوی گلستان ۲/۹۹ برآورد شد. مقدار معنی‌داری برابر با ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده تفاوت معنادار در تأثیر همه‌گیری بر روابط همسایگی بین دو محله است، که بیانگر تأثیر بیشتر همه‌گیری بر روابط همسایگی در محله سبز دشت است.

یافته‌ها نشان می‌دهد که تعلق خاطر به محله در محله‌های سبز دشت و کوی گلستان تأثیر متفاوتی بر تصمیم به عدم مهاجرت داشته است. در محله کوی گلستان، تعلق خاطر به محله نقش کمتری در جلوگیری از مهاجرت ساکنین ایفا کرده و ساکنین این محله، تعلق خاطر را عاملی کم اثر در عدم مهاجرت می‌دانند. در مقابل، در محله سبز دشت، بیش از ۴۰٪ ساکنین تعلق خاطر بالایی به محله خود دارند که نقش مهمی در تصمیم به عدم مهاجرت آن‌ها، حتی با وجود مشکلات ناشی از همه‌گیری، ایفا کرده است. تجزیه و تحلیل‌های آماری نشان می‌دهد که تأثیر تعلق خاطر به محله بر عدم مهاجرت در سبز دشت ۲/۹۴ و در کوی گلستان ۲/۵۸ است، که هر دو مقدار نزدیک به میانگین مفروض هستند. مقدار معنی‌داری برابر با ۰/۰۰۶ نشان‌دهنده تفاوت معنادار بین تأثیر تعلق خاطر بر عدم مهاجرت در دو محله است. این نتایج بیانگر آن است که تعلق خاطر به محله در سبز دشت به‌طور معنادارتری بر تصمیم به عدم مهاجرت تأثیر گذاشته است، در حالی که در کوی گلستان این تأثیر کمتر مشهود بوده است.

شاخص‌های بهداشت و درمان

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که رضایت ساکنین از دسترسی به امکانات و خدمات مراقبت‌های بهداشتی در محله سبز دشت بیشتر از محله کوی گلستان است. در محله سبز دشت، ۴۰٪ از ساکنین نسبت به دسترسی به این خدمات رضایت داشتند، در حالی که در محله کوی گلستان این مقدار به ۲۵٪ کاهش یافته است. یکی از دلایل اصلی این تفاوت، حضور بیمارستان امام حسین (ع) در محله سبز دشت است که باعث افزایش رضایتمندی ساکنین شده است. هرچند ساکنین کوی گلستان نیز از نظر جغرافیایی به بیمارستان امام حسین (ع) دسترسی دارند، اما سطح رضایتمندی آنان پایین‌تر است. آزمون t نشان داد که میانگین رضایتمندی از خدمات مراقبت‌های بهداشتی در محله سبز دشت ۲/۷۸ و در محله کوی گلستان ۲/۴۱ است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده تفاوت معنادار بین دو محله است، به طوری که ساکنین محله سبز دشت رضایت بیشتری از خدمات بهداشتی نسبت به ساکنین محله کوی گلستان تجربه کرده‌اند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که رضایت از کیفیت خدمات پزشکی و آزمایشگاهی مرتبط با همه‌گیری در هر دو محله بالا بوده است؛ ۳۲٫۵٪ از ساکنین سبز دشت و ۴۲٪ از ساکنین کوی گلستان نسبت به این خدمات ابراز رضایت کرده‌اند. میانگین رضایت در محله سبز دشت ۴/۰۵ و در محله کوی گلستان ۴/۱۷ است که به طور قابل توجهی بیشتر از میانگین فرضی است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۱ حاکی از آن است که تفاوت معناداری بین رضایت ساکنین دو محله از کیفیت خدمات پزشکی وجود دارد. این نتایج نشان می‌دهد که هر دو محله از کیفیت خدمات رضایت بالایی داشته‌اند، با این حال میزان رضایت در محله کوی گلستان کمی بیشتر بوده است.

ارزیابی کیفیت خدمات داروخانه‌ها نشان می‌دهد که ۳۷٪ از ساکنین محله سبز دشت و ۲۵٪ از ساکنین محله کوی گلستان از این خدمات رضایت داشتند. میانگین رضایت در محله سبز دشت ۳/۰۴ و در کوی گلستان ۲/۵ است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۷۸ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین دو محله از نظر رضایت از خدمات داروخانه‌ها وجود ندارد. این یافته‌ها بیانگر این است که هرچند میزان رضایت در محله سبز دشت کمی بالاتر است، اما این تفاوت از نظر آماری معنادار نیست.

یافته‌ها تأیید می‌کند که همه‌گیری کووید-۱۹ تأثیرات مخربی بر سلامت جسمی و روحی ساکنین داشته است. در محله سبز دشت، ۵۸٪ از ساکنین از ابتلا به بیماری‌های روحی و ۵۶٪ از ابتلا به بیماری‌های جسمی خبر داده‌اند؛ در کوی گلستان نیز ۳۳٪ از ساکنین ابتلا به بیماری‌های روحی و ۵۰٪ ابتلا به بیماری‌های جسمی را گزارش کرده‌اند. میانگین ابتلا به بیماری‌های روحی در محله سبز دشت ۲/۲۹ و در کوی گلستان ۲/۳۳ و میانگین ابتلا به بیماری‌های جسمی در سبز دشت ۲/۶۴ و در کوی گلستان ۲/۴۲ است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۲۷ بیانگر تفاوت معنادار در میزان ابتلا به بیماری‌های جسمی و روحی بین دو محله است، به طوری که محله سبز دشت تأثیر منفی بیشتری از همه‌گیری بر سلامت جسمی و روحی ساکنین خود تجربه کرده است.

شاخص‌های کالبدی - زیرساختی

نتایج نشان می‌دهد که در دوره همه‌گیری کووید-۱۹، کیفیت معابر و مسیرهای پیاده از نظر ساکنین هر دو محله سبز دشت و کوی گلستان نامطلوب بوده است. در محله کوی گلستان، ۴۱٫۵٪ از ساکنین از کیفیت معابر و ۴۲٪ از کیفیت مسیرهای پیاده ناراضی بودند. در محله سبز دشت، این میزان نارضایتی برای کیفیت معابر ۴۱٪ و برای کیفیت مسیرهای پیاده ۴۳٪ بود. این نارضایتی باعث شد میانگین رضایت از کیفیت معابر در محله سبز دشت ۲/۷۱ و از کیفیت مسیرهای

پیاده ۲/۶۶، که هر دو کمتر از میانگین مفروض (۳) هستند، برآورد شود. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۲ بیانگر تفاوت معنادار در رضایت از کیفیت معابر و مسیرهای پیاده میان ساکنین دو محله است. این نتایج نشان می‌دهد که کیفیت معابر و مسیرهای پیاده در هر دو محله نامطلوب بوده و بهبود فوری این زیرساخت‌ها ضروری است.

همه‌گیری کووید-۱۹ منجر به کاهش ساعات کاری و تعطیلی بسیاری از مشاغل شد که این امر، بر دسترسی به خدمات اساسی مراکز خرید روزانه نیز تأثیر منفی گذاشت. در محله سبز دشت، ۴۳٪ از ساکنین از کیفیت خدمات این مراکز رضایت داشتند؛ این میزان در محله کوی گلستان ۲۴/۵٪ بود. میانگین رضایتمندی از عملکرد مراکز خرید روزانه در محله سبز دشت ۳/۳۶ و در محله کوی گلستان ۳/۰۸ است که هر دو بالاتر از میانگین مفروض (۳) هستند. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۰ حاکی از تفاوت معنادار در رضایت از خدمات این مراکز میان دو محله است. این نتایج نشان می‌دهد که خدمات ارائه‌شده در مراکز خرید روزانه هر دو محله در سطح قابل‌قبولی قرار دارد، اما کیفیت این خدمات در محله سبز دشت بالاتر بوده است.

با وجود افزایش استفاده از بسترهای اینترنتی در دوران همه‌گیری، دسترسی ضروری به مراکز اداری - دولتی همچنان ضروری بود. نتایج نشان داد که ۵۰٪ از ساکنین محله کوی گلستان از دسترسی به این مراکز رضایت داشتند، درحالی‌که در محله سبز دشت، ۲۷٪ از ساکنین ناراضی بودند. میانگین رضایت از دسترسی به مراکز دولتی در محله کوی گلستان ۳/۰۸ و در محله سبز دشت ۲/۴۹ است. مقدار معنی‌داری ۰/۴۱۶ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین رضایت ساکنین دو محله وجود ندارد. با این حال، ساکنین محله کوی گلستان رضایت نسبی بیشتری از دسترسی به مراکز دولتی داشتند. با توجه به تمرکز اداری و سیاسی شهر گلستان، انتظار می‌رفت که ترافیک در محله کوی گلستان نامطلوب‌تر باشد. با این حال، نتایج نشان داد که در محله سبز دشت، ترافیک بسیار شلوغ بوده و ۳۵٪ از ساکنین این محله از وضعیت ترافیک در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ ناراضی بودند. میانگین رضایت از وضعیت ترافیک در محله کوی گلستان ۲/۷۲ و در محله سبز دشت ۳/۰۹ بود. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۰ نشان می‌دهد که تفاوت معناداری میان دو محله وجود دارد و وضعیت ترافیک در محله سبز دشت به‌طور معناداری نامطلوب‌تر است. وجود مراکز مهمی مانند بیمارستان امام حسین و سایر ادارات در محله سبز دشت به این وضعیت کمک کرده است.

شاخص‌های زیست‌محیطی

نتایج تحلیل نشان می‌دهد که در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، کیفیت پاکیزگی هوا در محله‌های سبز دشت و کوی گلستان مورد رضایت ساکنین نبوده است. در محله سبز دشت، ۲۰٪ ساکنین نسبت به پاکیزگی هوا ابراز نارضایتی داشتند، درحالی‌که در محله کوی گلستان، ۳۴٪ ساکنین وضعیت پاکیزگی هوا را مطلوب گزارش کردند. میانگین رضایتمندی از پاکیزگی هوا در محله سبز دشت ۲/۴۴ و در محله کوی گلستان ۲/۷۶ بوده که هر دو کمتر از میانگین مطلوب (۳) است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۰ نشان‌دهنده تفاوت معنادار بین دو محله از نظر رضایتمندی به پاکیزگی هوا است، که بیانگر نارضایتی بیشتر در محله سبز دشت نسبت به محله کوی گلستان است.

در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، وضعیت آسایش صوتی در محله سبز دشت رضایت‌بخش نبوده، به طوری‌که ۴۸٪ ساکنین این محله نسبت به آسایش صوتی نارضایتی داشتند. میانگین آسایش صوتی در محله سبز دشت ۲/۵۲ است که پایین‌تر از میانگین مفروض (۳) است. در مقابل، در محله کوی گلستان، ۴۲٪ شرکت‌کنندگان رضایت خود را از آسایش صوتی اعلام کرده‌اند و میانگین آسایش صوتی در این محله دقیقاً برابر با میانگین مفروض (۳) است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۳ بیانگر

تفاوت معنادار بین دو محله از نظر رضایتمندی به آسایش صوتی است، که نشان‌دهنده ناراضیاتی بیشتر در محله سبز دشت نسبت به محله کوی گلستان است.

نتایج نشان می‌دهد که رضایتمندی از عملکرد مدیریت شهری در دوره همه‌گیری کووید-۱۹ از دیدگاه ساکنین هر دو محله پایین‌تر از حد میانگین است. در محله سبز دشت، ۴۷٪ ساکنین و در محله کوی گلستان، ۳۳/۵٪ ساکنین نسبت به عملکرد مدیریت شهری در نظافت معابر ابراز ناراضیاتی کرده‌اند. میانگین رضایتمندی نسبت به عملکرد مدیریت شهری در محله سبز دشت ۲/۴۹ و در محله کوی گلستان ۲/۷۴ است که هر دو مقادیر به مراتب پایین‌تر از میانگین مطلوب آماری بوده و بیانگر ناکامی مدیریت شهری در جلب رضایتمندی شهروندان در این زمینه است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۰ نیز نشان‌دهنده تفاوت معنادار در رضایتمندی نسبت به عملکرد مدیریت شهری در این دو محله است.

از حیث رضایت از کیفیت فضاهای سبز در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، شرکت‌کنندگان محله سبز دشت رضایت بیشتری را نسبت به شرکت‌کنندگان محله کوی گلستان داشته‌اند؛ ۳۳٪ ساکنین سبز دشت نسبت به کیفیت فضاهای سبز رضایت داشته‌اند، در حالی که این مقدار در محله کوی گلستان ۱۶/۵٪ بوده است. میانگین رضایت از کیفیت فضاهای سبز در محله سبز دشت ۲/۸۳ و در محله کوی گلستان ۲/۴۲ برآورد شده است که هر دو پایین‌تر از میانگین مطلوب (۳) هستند. مقدار معنی‌داری ۰/۹۳۸ نشان‌دهنده عدم وجود تفاوت معنادار بین دو محله از نظر رضایت از کیفیت فضاهای سبز است. این نتایج نشان می‌دهد که کیفیت فضاهای سبز در هر دو محله در سطحی پایین‌تر از حد مطلوب ارزیابی می‌شود، اگرچه رضایت نسبی در محله سبز دشت بیشتر است.

شاخص‌های اوقات فراغت

نتایج بررسی نشان می‌دهد که وجود پارک فدک در محله سبز دشت تأثیر مثبتی بر ارزیابی ساکنین نسبت به متغیرهای اوقات فراغت داشته است. در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، میزان رضایتمندی از دسترسی به زمین‌های بازی و خدمات تفریحی در محله سبز دشت بیشتر از محله کوی گلستان گزارش شده است. به‌طور دقیق، ۱۲٪ از ساکنین سبز دشت از دسترسی به این امکانات ابراز رضایت کرده‌اند، در حالی که این میزان در محله کوی گلستان تنها ۸٪ است. میانگین رضایتمندی نسبت به دسترسی به زمین‌بازی و خدمات تفریحی در محله سبز دشت ۲/۳۷ و در محله کوی گلستان ۱/۸۳ است. آزمون T مستقل نشان می‌دهد که مقدار معنی‌داری ۰/۵۸۰ بوده و بالاتر از سطح معنی‌داری قابل‌قبول است، که بیانگر عدم وجود تفاوت معنادار آماری بین دو محله در این زمینه است. به‌این ترتیب، هرچند که رضایتمندی ساکنین محله سبز دشت بالاتر از کوی گلستان است، اما تفاوت به‌اندازه‌ای نیست که به‌طور آماری معنادار تلقی شود.

از نظر کیفیت زمین‌بازی و خدمات تفریحی، محله سبز دشت نسبت به محله کوی گلستان عملکرد بهتری داشته است. میانگین رضایتمندی ساکنین سبز دشت از کیفیت این امکانات ۲/۲۵ و در محله کوی گلستان ۱/۶۶ گزارش شده است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۱ نشان‌دهنده تفاوت معنادار آماری بین دو محله در این زمینه است. این تفاوت‌ها می‌تواند ناشی از کیفیت بهتر و یا دسترسی بیشتر به امکانات تفریحی در محله سبز دشت نسبت به محله کوی گلستان باشد.

در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، علی‌رغم توصیه به ماندن در خانه، تمایل به حضور در فضاهای عمومی همچنان وجود داشته است. رضایتمندی ساکنین محله سبز دشت نسبت به دسترسی به فضاهای باز عمومی بیشتر از محله کوی گلستان بوده است. در محله سبز دشت، بیش از ۱۹٪ از ساکنین از دسترسی به فضاهای باز عمومی ابراز رضایت داشته‌اند، در حالی که این میزان در محله کوی گلستان ۱۶/۵٪ بوده است. میانگین رضایتمندی نسبت به دسترسی به فضاهای باز عمومی در

محلّه کوی گلستان ۱/۹۹ و در محلّه سبز دشت ۲/۴۹ است. مقدار معنی‌داری ۰/۱۳۱ نشان‌دهنده عدم وجود تفاوت معنادار آماری بین دو محلّه است. این نتیجه نشان می‌دهد که هرچند رضایتمندی در محلّه سبز دشت بیشتر است، اما تفاوت‌های مشاهده‌شده به قدری بزرگ نیست که بتوان آن را به‌طور قطعی به عوامل خاصی نسبت داد.

شاخص‌های حمل‌ونقل

بررسی‌ها نشان می‌دهد که دسترسی به حمل‌ونقل عمومی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ به شدت تحت تأثیر قرار گرفته و نارضایتی ساکنین هر دو محلّه سبز دشت و کوی گلستان را به دنبال داشته است. در محلّه سبز دشت، ۴۷/۵٪ از ساکنین اذعان داشته‌اند که دسترسی به حمل‌ونقل عمومی کاهش یافته است. میانگین رضایتمندی از دسترسی به حمل‌ونقل عمومی در دوران همه‌گیری در محلّه سبز دشت ۲/۳۴ و در محلّه کوی گلستان ۲/۱۶ بوده است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۰ بیانگر تفاوت معنادار آماری بین دو محلّه است، که نشان‌دهنده نارضایتی بالا از دسترسی به حمل‌ونقل عمومی در هر دو محلّه می‌باشد. این نتایج حاکی از تأثیرات منفی همه‌گیری بر این بخش از خدمات عمومی است.

وجود اختلال در سیستم حمل‌ونقل عمومی در محلّه سبز دشت از دیدگاه ۳۴/۵٪ از ساکنین مشهود بوده و در محلّه کوی گلستان نیز ۴۲٪ از شرکت‌کنندگان بر وجود اختلال در عملکرد سیستم حمل‌ونقل عمومی تأکید داشته‌اند. میانگین رضایتمندی از عملکرد سیستم حمل‌ونقل عمومی در محلّه سبز دشت ۳/۲۵ و در محلّه کوی گلستان ۳/۹۱ است. مقدار معنی‌داری ۰,۰۰۱ نیز نشان‌دهنده تفاوت معنادار آماری بین دو محلّه در این زمینه است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که اختلالات ایجادشده در سیستم حمل‌ونقل عمومی به‌ویژه در محلّه کوی گلستان به‌طور قابل‌توجهی احساس شده و تأثیرات منفی همه‌گیری بر این خدمات عمومی کاملاً مشهود است.

تاکسی‌های اینترنتی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ به دلیل ترس از ابتلا به بیماری و همچنین به‌عنوان جایگزین سیستم‌های حمل‌ونقل عمومی، مورد استقبال بیشتری قرار گرفتند. در محلّه سبز دشت، ۳۵/۵٪ و در محلّه کوی گلستان ۴۹/۵٪ از ساکنین از تاکسی‌های اینترنتی استفاده کرده‌اند. میانگین استفاده از تاکسی اینترنتی در محلّه سبز دشت ۳/۱۳ و در محلّه کوی گلستان ۳/۴۰ بود، که هر دو بالاتر از میانگین مفروض (۳) است. مقدار معنی‌داری ۰/۱۰۸ نشان می‌دهد که تفاوت میان رضایتمندی از تاکسی‌های اینترنتی در دو محلّه از نظر آماری معنادار نیست. این نتایج بیانگر آن است که تاکسی‌های اینترنتی به‌عنوان یک گزینه قابل‌اعتماد و مؤثر در شرایط بحران توانسته‌اند به نیازهای حمل‌ونقلی شهروندان پاسخ دهند.

در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، تمایل به استفاده از دوچرخه و عبور و مرور پیاده افزایش یافته است، اما زیرساخت‌های موجود نتوانسته‌اند نیازهای ساکنین را برآورده کنند. در محلّه سبز دشت ۷۰٪ و در محلّه کوی گلستان ۶۶/۵٪ از ساکنین نسبت به زیرساخت‌های موجود ابراز نارضایتی کرده‌اند. میانگین رضایتمندی از زیرساخت‌ها در محلّه سبز دشت ۲/۱۰ و در محلّه کوی گلستان ۲/۰۰ است. مقدار معنی‌داری ۰/۱۰ بیانگر عدم وجود تفاوت آماری معنادار بین دو محلّه است. این یافته‌ها تأکید می‌کند که با وجود افزایش تمایل به استفاده از دوچرخه و پیاده‌روی در دوران همه‌گیری، زیرساخت‌های موجود در هر دو محلّه ناکافی بوده و به بهبود نیاز دارند.

شاخص‌های مسکن

بررسی‌ها نشان می‌دهد که در دوران همه‌گیری کووید-۱۹، نارضایتی نسبت به مترائز واحدهای مسکونی به‌طور

قابل توجهی در محله سبز دشت افزایش یافته است. در این محله، ۴۹٪ از پاسخ‌دهندگان از کاهش رضایت خود نسبت به متراژ واحدهای مسکونی خبر داده‌اند. در مقابل، در محله کوی گلستان، میزان ناراضیاتی نسبت به متراژ واحدها ۵/۲۵٪ است. آزمون T مستقل نشان می‌دهد که میانگین رضایتمندی از متراژ واحد مسکونی در محله سبز دشت ۲/۶۱ و در محله کوی گلستان ۲/۹۹ است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۱ نشان‌دهنده تفاوت آماری معنادار بین دو محله است، که حاکی از مشکلات بیشتر در محله سبز دشت است. این اختلاف می‌تواند به دلیل برنامه‌ریزی و نظارت بهتر در ساخت‌وسازهای مسکونی در محله کوی گلستان باشد، که منجر به رضایت بیشتر ساکنان در این محله شده است.

طراحی فضای داخلی واحدهای مسکونی یکی از چالش‌های مهم در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ بوده است. در محله سبز دشت، ۳۸/۵٪ از شرکت‌کنندگان از چیدمان فضای داخلی واحد خود رضایت داشته‌اند، در حالی که این رضایت در محله کوی گلستان ۴۷٪ است. میانگین رضایتمندی از طراحی داخلی در محله سبز دشت ۲/۶۸ و در محله کوی گلستان ۲/۹۱ بوده است. مقدار معنی‌داری ۰/۰۷۱ که بالاتر از سطح معنی‌داری قابل قبول (۰/۰۵) است، نشان می‌دهد که تفاوت‌های بین دو محله از نظر آماری معنادار نیست. این نتایج نشان‌دهنده عدم وجود تفاوت‌های معنادار بین دو محله در زمینه رضایت از طراحی فضای داخلی است و تأکید می‌کند که نیاز به بهبود و توجه بیشتر در این زمینه در هر دو محله وجود دارد.

دسترسی به نور طبیعی روزانه به‌عنوان یکی از ویژگی‌های مهم مسکن در دوران کووید-۱۹ اهمیت یافته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در محله سبز دشت، ۳۷/۵٪ از ساکنین نسبت به دسترسی به نور طبیعی ابراز رضایت کرده‌اند، در حالی که این میزان در محله کوی گلستان ۳۵٪ است. میانگین رضایتمندی نسبت به دسترسی به نور روزانه در محله سبز دشت ۲/۸۹ و در محله کوی گلستان ۲/۸۳ بوده که هر دو کمتر از میانگین مفروض (۳) است. مقدار معنی‌داری ۰/۵۴ نشان‌دهنده عدم وجود تفاوت آماری معنادار بین دو محله است. این یافته‌ها بیانگر آن است که وضعیت دسترسی به نور طبیعی روزانه در هر دو محله پایین و مشابه است و نیاز به توجه و بهبود در این زمینه وجود دارد.

با توجه به افزایش اهمیت اینترنت باکیفیت در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ برای فعالیت‌هایی مانند کار و آموزش از خانه، ناراضیاتی از دسترسی به اینترنت باکیفیت در هر دو محله بالا بوده است. در محله سبز دشت، ۲۵/۵٪ از ساکنین از دسترسی به اینترنت باکیفیت رضایت داشته‌اند و بیش از ۴۴٪ ابراز ناراضیاتی کرده‌اند. در محله کوی گلستان، ۴۱/۵٪ از شرکت‌کنندگان ناراضیاتی خود را از دسترسی به اینترنت باکیفیت اعلام کرده‌اند. میانگین رضایتمندی نسبت به کیفیت اینترنت در محله سبز دشت ۲/۶۴ و در محله کوی گلستان ۲/۶۷ است که هر دو کمتر از میانگین مطلوب است. مقدار معنی‌داری ۰/۷۷۳ نشان‌دهنده عدم وجود تفاوت آماری معنادار بین دو محله است. این وضعیت نشان می‌دهد که ناراضیاتی از کیفیت اینترنت در هر دو محله بالا است و نیاز به بهبود زیرساخت‌های اینترنت در هر دو محله برای ارتقاء کیفیت زندگی در شرایط مشابه آینده وجود دارد.

شمای کلی از رضایتمندی ساکنین نسبت به وضعیت زیست‌پذیری محله‌های مورد مطالعه

برای ارزیابی کلی زیست‌پذیری محله‌های سبز دشت و کوی گلستان، ساکنان مورد پرسش قرار گرفتند که به چه میزان محله‌شان را زیست‌پذیر می‌دانند. نتایج نشان می‌دهد که ۲۳٪ از ساکنان سبز دشت و ۱۸٪ از ساکنان کوی گلستان محله خود را زیست‌پذیر ارزیابی کرده‌اند. تحلیل‌های آماری با استفاده از آزمون T مستقل، میانگین زیست‌پذیری را در سبز دشت ۲/۳۶ و در کوی گلستان ۲/۲۶ نشان می‌دهد که هر دو مقدار کمتر از میانگین مطلوب ۳ است. مقدار معنی‌داری ۰،۰۰۰ نشان‌دهنده تفاوت معنادار این مقادیر از نظر آماری است. این نتایج به‌وضوح نشان می‌دهد که وضعیت زیست‌پذیری در

دوران کووید-۱۹ به طور معناداری پایین تر از حد مطلوب بوده و نیاز به بهبود جدی دارد. با این حال، محله سبز دشت امتیاز بالاتری نسبت به کوی گلستان کسب کرده است.

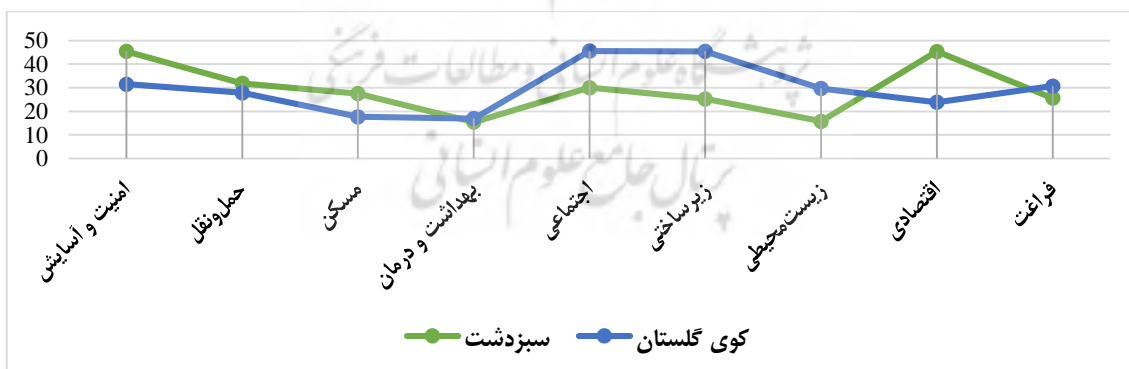
ضعفها و فرصت‌های ابعاد زیست‌پذیری شهری

با توجه به تمرکز اصلی این مطالعه بر مفهوم زیست‌پذیری شهری و تحلیل آن در مواجهه با همه‌گیری‌های آینده، در این بخش به بررسی و تحلیل ابعاد زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ در مقیاس محله‌های مورد مطالعه پرداخته می‌شود. برای این منظور، از تحلیل واریانس دو طرفه استفاده شده است تا تأثیر متغیرهای مختلف بر رضایتمندی ساکنین از ابعاد زیست‌پذیری شهری ارزیابی شود.

یافته‌ها نشان می‌دهد که در محله سبز دشت، که اکنون به عنوان بافت فرسوده شهری شناخته می‌شود، ابعاد «امنیت و آسایش» و «اجتماعی» بالاترین میانگین رضایتمندی ساکنین را به خود اختصاص داده‌اند؛ در حالی که ابعاد «فراغت» و «محیط‌زیستی» کمترین میانگین رضایتمندی را داشته‌اند. در محله کوی گلستان، مشابه محله سبز دشت، بُعد «امنیت و آسایش» بالاترین میانگین را دارا است و پس از آن بُعد «حمل‌ونقل» قرار دارد؛ اما ابعاد «فراغت» و «اقتصادی» کمترین میانگین رضایتمندی را نشان داده‌اند.

این نتایج نشان می‌دهد که اگرچه دو محله مورد مطالعه بافت‌های متفاوتی دارند و این عدم همگنی می‌تواند تأثیرات مختلفی بر ابعاد زیست‌پذیری شهری بگذارد، اما در عین وجود این تفاوت‌ها، بُعد «امنیت و آسایش» در هر دو محله بالاترین میانگین رضایتمندی را کسب کرده است و بُعد «فراغت» کمترین میانگین را دارد. این مسئله نشان می‌دهد که مجاورت جغرافیایی این دو محله ممکن است تأثیرات متقابلی بر عملکرد آن‌ها داشته باشد.

این یافته‌ها نمای کلی از فرصت‌ها و ضعف‌های زیست‌پذیری شهری در محله‌های کوی گلستان و سبز دشت را در طول دوران همه‌گیری کووید-۱۹ را ارائه می‌دهند. این نتایج نشان‌دهنده آن است که بر اساس تجربه‌های ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹، عملکرد سیستم‌های شهری در مواجهه با بحران‌های مشابه در آینده می‌تواند بسیار ناپایدار و شکننده باشد.

شکل ۳. میانگین رضایتمندی از ابعاد زیست‌پذیری شهری در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ در سطح محله‌های مورد مطالعه

بحث

نتایج این مطالعه به طور واضح نشان می‌دهد که رویکرد زیست‌پذیری شهری، که به عنوان یک چارچوب نظری چندبعدی توسعه یافته است، می‌تواند نقشی مؤثر در بهبود کیفیت زندگی در بافت‌های شهری و افزایش رضایتمندی ساکنین ایفا کند. این یافته با نتایج مطالعات قبلی هم‌راستا است که بر اهمیت این رویکرد به عنوان استراتژی مؤثر در ارتقاء کیفیت زندگی

شهری تأکید کرده‌اند (شمایی و همکاران، ۱۳۹۵؛ شاهوی و همکاران، ۱۳۹۵؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۶؛ سلیمانی مقدم و همکاران، ۱۳۹۷؛ طالشی انبوهی و همکاران، ۱۳۹۵؛ چشمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ نوریان و همکاران، ۱۳۹۹؛ بیرانوند و جهانبخش، ۱۴۰۱). این هم‌راستایی نشان‌دهنده پایداری نظریه زیست‌پذیری شهری و قابلیت آن در پاسخ به نیازهای مختلف شهری است.

با این حال، نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که محله کوی گلستان، علی‌رغم ویژگی‌های نیمه برنامه‌ریزی‌شده، نتوانسته است در ابعاد زیست‌پذیری رضایت ساکنین را به‌طور قابل‌قبولی جلب کند. این مسئله به‌ویژه در ابعاد «فراغت» و «اقتصادی» برجسته است که نشان‌دهنده ضعف در برنامه‌ریزی و تأمین نیازهای اساسی ساکنین در این محله می‌باشد. در مقایسه، محله سبز دشت با پیشینه روستایی خود توانسته است در ابعاد «امنیت و آسایش» و «اجتماعی» رضایت بیشتری کسب کند، که این نتایج با یافته‌های مطالعات طالشی انبوهی و همکاران (۱۳۹۸)، چشمی و همکاران (۱۳۹۹)، و خضولو و عابدینی (۱۴۰۱) همخوانی دارد. این تحقیقات نشان داده‌اند که بافت‌های قدیمی و فرسوده ممکن است در برخی ابعاد زیست‌پذیری نسبت به بافت‌های جدید و نیمه برنامه‌ریزی‌شده برتری داشته باشند.

این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که در محله سبز دشت، ابعاد «فراغت» و «محیط‌زیستی» کمترین میزان رضایتمندی را از ساکنین به دست آورده‌اند. این نتیجه با نتایج تحقیقات علوی زاده و همکاران (۱۳۹۹)، ودایع خیری و درستکار (۱۴۰۰)، ثاقبی و همکاران (۱۴۰۱)، و تقوی زیروانی و همکاران (۱۴۰۱) هم‌راستا است که بر ضعف بُعد محیط‌زیستی در میان شاخص‌های زیست‌پذیری شهری تأکید کرده‌اند. از سوی دیگر، مطالعات پوراحمد و همکاران (۱۳۹۹)، سرائی و یاراحمدی (۱۴۰۱)، رستمی و همکاران (۱۴۰۰)، و طالشی انبوهی و همکاران (۱۳۹۸) نظرات مثبت شهروندان را در خصوص بُعد محیط‌زیستی گزارش کرده‌اند، که با یافته‌های این مطالعه مغایرت دارد و نیاز به بررسی بیشتر دارد.

در نهایت، نتایج این تحقیق تأکید می‌کند که رویکرد زیست‌پذیری شهری می‌تواند به‌عنوان یک استراتژی کلیدی در مواجهه با بحران‌های آینده مورد استفاده قرار گیرد. این یافته با مطالعات قربان‌پور و همکاران (۱۳۹۹)، حجاریان و دالوندی (۱۴۰۰)، و زیاری و دستیار (۱۴۰۱) همخوانی دارد که نشان می‌دهد زیست‌پذیری شهری می‌تواند نقش مهمی در مدیریت و بهبود وضعیت شهری در برابر بحران‌ها ایفا کند.

این مطالعه به‌وضوح نشان می‌دهد که در مواجهه با بحران‌ها و چالش‌های شهری، بهبود مستمر ابعاد زیست‌پذیری می‌تواند موجب افزایش رضایتمندی ساکنین و بهبود کیفیت زندگی در بافت‌های شهری شود. برای دستیابی به این هدف، توجه به تفاوت‌های موجود در نیازها و ویژگی‌های خاص هر محله ضروری است و نیاز به استراتژی‌های متناسب با شرایط محلی وجود دارد.

نتیجه‌گیری

این مطالعه با هدف بررسی و مقایسه وضعیت زیست‌پذیری در دو محله مجاور، با ویژگی‌های توسعه متفاوت، در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ طراحی شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهند که هر دو محله، از نظر وضعیت زیست‌پذیری، در دوران بحران جهانی کووید-۱۹ رضایت‌بخش نبوده‌اند. البته که محله سبز دشت با پیشینه روستایی، علی‌رغم اینکه به‌عنوان محله شهری ارتقا یافته است، از نظر وضعیت زیست‌پذیری بهتری نسبت به محله کوی گلستان که به‌عنوان محله نیمه برنامه‌ریزی‌شده شناخته می‌شود، برخوردار است.

نتایج تحقیق نشان می‌دهند که شاخص‌های زیست‌پذیری در هر دو محله به‌ویژه در دوران بحران‌های جهانی، مانند

کووید-۱۹، به وضعیت مطلوبی نرسیده‌اند. این وضعیت نه تنها ضعف‌های ساختاری و عملکردی موجود در سیستم‌های شهری را نمایان می‌سازد، بلکه ضرورت توجه به بهبود این شاخص‌ها را در شرایط بحرانی نشان می‌دهد. تحلیل‌ها نشان می‌دهند که ابعاد «امنیت و آسایش»، «محیط‌زیستی»، و «فراغت» به‌طور قابل توجهی نیازمند بهبود هستند تا بتوانند در برابر بحران‌های آینده عملکرد مؤثرتری داشته باشند.

بر اساس یافته‌های تحقیق، پیشنهاد می‌شود که تصمیم‌گیران و متولیان امور شهری توجه بیشتری به تقویت ابعاد مختلف زیست‌پذیری داشته باشند. به‌ویژه، بهبود زیرساخت‌های مرتبط با امنیت، محیط‌زیست و امکانات تفریحی می‌تواند به افزایش رضایتمندی ساکنین و ارتقاء کیفیت زندگی شهری کمک کند. علاوه بر این، لازم است که برنامه‌های توسعه شهری به‌گونه‌ای طراحی شوند که قادر به مقابله با بحران‌های جهانی و چالش‌های آینده باشند. این شامل تقویت تاب‌آوری شهری و طراحی استراتژی‌های مؤثر برای مواجهه با شرایط اضطراری است.

این تحقیق با محدودیت‌هایی از جمله تمرکز بر دو محله خاص و عدم بررسی جامع‌تر سایر بافت‌های شهری مواجه بود. برای تحقیقات آینده، پیشنهاد می‌شود که مطالعات مشابهی با دامنه وسیع‌تر و شامل نمونه‌های بیشتری از محلات مختلف انجام شود تا به درک عمیق‌تری از وضعیت زیست‌پذیری شهری در شرایط بحرانی به ارمغان آید. همچنین، بررسی تأثیرات طولانی‌مدت بحران‌های جهانی بر شاخص‌های زیست‌پذیری و تحلیل سیاست‌های موفق در سایر شهرها می‌تواند به ارتقاء استراتژی‌های مدیریتی و برنامه‌ریزی شهری کمک کند.

این تحقیق بر اهمیت تجدیدنظر در سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های شهری تأکید می‌کند و ضرورت انطباق استراتژی‌های توسعه با نیازهای واقعی و شرایط بحران‌های جهانی را نمایان می‌سازد. بهره‌گیری از نتایج این تحقیق می‌تواند به طراحی سیاست‌های مؤثرتری که به بهبود وضعیت زیست‌پذیری و افزایش تاب‌آوری در برابر بحران‌های آینده کمک کند، کمک نماید. توجه به مفهوم زیست‌پذیری شهری و ارتقاء ابعاد مختلف آن به‌عنوان یک راهکار کلیدی در مقابله با بحران‌ها و ارتقاء کیفیت زندگی شهری، از اهمیت بالایی برخوردار است.

منابع

- اداره کل راه و شهرسازی استان تهران. (۱۳۹۰). طرح جامع شهر گلستان. تهیه‌شده توسط: مهندسان مشاور همکار پارس بوم. برزگر، صادق؛ رسولی، محمد و حجازی، اسد. (۱۴۰۲). بازتولید شهرهای پسا کرونا با رویکرد آینده‌پژوهی مطالعه موردی: شهر زنجان. <https://doi.org/10.30488/gps.2022.342995.3545>. ۳۷-۲۱، (۱)۱۳، *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۳(۱).
- بیرانوند، مسلم و جهان‌بخش، حیدر. (۱۴۰۱). افزایش زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری از طریق اعمال برنامه‌های راهبردی مداخله‌گر بوم‌گرا، پژوهش موردی: شهر خرم‌آباد. *پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، ۱۳(شماره ۳ (پیاپی ۲۸))، ۱-۲۲. <https://doi.org/10.30473/grup.2021.46793.2371>
- پوراحمد، احمد؛ دربان آستانه، علیرضا؛ زنگنه شهرکی، سعید و پورقریان، شیوا. (۱۳۹۹). ارزیابی و تحلیل عوامل مؤثر بر زیست‌پذیری شهری جزیره کیش. *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*، ۸(۱)، ۱-۲۲. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2019.260659.927>
- تقوی زبیروانی، اسماعیل؛ نظم فر، حسین؛ منصوریان، حسین. (۱۴۰۱). رتبه‌بندی نواحی شهر ساری از نظر میزان برخورداری از شاخص‌های زیست‌پذیری. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، ۵۴(۴)، ۱۳۷۹-۱۳۷۵. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.320615.1008284>

- تقی پور، علی‌اکبر؛ دادرسی سیسی، عیسی؛ عرب اسماعیلی، علی و احمدی دهرشید، پارسا. (۱۴۰۲). تحلیل عوامل کلیدی مؤثر بر سیستم تولید - بازتولید بافت‌های فرسوده شهری با بهره‌گیری از تفکر سیستمی مطالعه موردی شهر سمنان. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۳(۴)، ۲۰-۱. <https://doi.org/10.30488/gps.2023.367558.3595>
- ثاقبی، محمد؛ مافی، عزت‌اله و وطن‌پرست، مهدی. (۱۴۰۱). ارزیابی و سنجش زیست‌پذیری شهری و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه شهر بجنورد). *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۲(۶۷)، ۳۳۵-۳۵۰. <http://dx.doi.org/10.52547/jgs.22.67.335>
- چشمی، محمد؛ حق‌زاد، آمنه؛ رضانی پور، مهرداد و ابراهیمی، لیلا. (۱۳۹۹). بررسی شاخص‌های زیست‌پذیری در بافت‌های فرسوده و تاریخی محلات شهری مطالعه موردی: منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران. *مجله شهر پایدار*، ۳(۳)، ۸۷-۱۰۱. <https://dori.net/dor/20.1001.1.24766631.1399.3.3.6.5>
- حاتمی نژاد، حسین؛ مدانلو جویباری، مسعود و اخوان حیدری، کورش. (۱۳۹۸). تحلیل فضایی زیست‌پذیری کالبدی کلان‌شهر اهواز. *برنامه‌ریزی توسعه کالبدی*، ۱۶(۱)، ۲۳-۱۱. <https://doi.org/10.30473/psp.2019.5828>
- حجاریان، احمد و دالوندی، سهیلا. (۱۴۰۰). تبیین اثرات پاندمی کرونا بر میزان زیست‌پذیری (مورد مطالعه: مناطق روستایی شهرستان زاهدان). *پایدار، توسعه و محیط‌زیست*، ۲(۴)، ۳۵-۴۹.
- حیدری، تقی؛ شمعی، علی؛ ساسان پور، فرزانه؛ سلیمانی، محمد و احدنژاد، محسن. (۱۳۹۶). تحلیل عوامل مؤثر بر زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده شهر زنجان). *فضای جغرافیایی*، ۱۷(۵۹)، ۱-۲۵.
- خراسانی، محمدامین؛ رضوانی، محمدرضا؛ مطیعی لنگرودی، سیدحسین و رفیعیان، مجتبی. (۱۳۹۱). سنجش و ارزیابی زیست‌پذیری روستاهای پیرامون شهری (مطالعه موردی: شهرستان ورامین). *پژوهش‌های روستایی*، ۳(۱۲)، ۸۵-۱۱۰. <https://doi.org/10.22059/jrur.2013.30233>
- خضولو، آرام؛ عابدینی، اصغر. (۱۴۰۱). مطالعه تطبیقی زیست‌پذیری در بافت جدید و قدیمی شهرها (نمونه مورد مطالعه: شهر ارومیه). *مطالعات شهری*، ۱۱(۴۲)، ۴۸-۳۵. <https://doi.org/10.7110.34785>
- دوستوندی، میلاد؛ اکبری، مریم و کتاب‌اللهی، کسری. (۱۴۰۱). بررسی انعطاف‌پذیری فضاهای شهری در دوران همه‌گیری کووید ۱۹. *پژوهش‌های مکانی فضایی*، ۱۴۰۱(۲۳)، ۴۴-۲۵. <https://doi.org/10.22034/jspr.2022.702050>
- رستمی، روح‌الله؛ موسوی، سید یعقوب؛ قدیمی، بهرام و میرزایی، خلیل. (۱۴۰۰). تبیین عوامل مؤثر بر میزان زیست‌پذیری شهری مطالعه موردی: شهر ایلام. *مجله شهر پایدار*، ۴(۲)، ۱۰۷-۱۲۴. <https://dori.net/dor/20.1001.1.24766631.1400.4.2.3.7>
- زیاری، کرامت‌اله و دستیار، فاطمه. (۱۴۰۱). تبیین وضعیت زیست‌پذیری کلان‌شهر تهران در دوران پسا کرونا با رویکرد آینده‌پژوهی. *آینده‌پژوهی ایران*، ۷(۱)، ۶۳-۲۷. <https://doi.org/10.30479/jfs.2022.15984.1312>
- ساسان پور، فرزانه؛ تولایی، سیمین؛ جعفری اسدآبادی، حمزه. (۱۳۹۴). سنجش و ارزیابی زیست‌پذیری شهری در مناطق بیست‌ودو گانه کلان‌شهر تهران. *برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۵(۱۸)، ۲۷-۴۲.
- سالاری سردری فرضلی و کیانی اکبر. (۱۳۹۹). مدیریت شهری و COVID-19: تحلیل شهر سالم در شهر مرزی زابل و شهر صنعتی عسلویه. *چشم‌انداز شهرهای آینده*، ۱(۴)، ۱-۲۲.
- سالاری مقدم، زهرا؛ زیاری، کرامت‌اله و حاتمی نژاد، حسین. (۱۳۹۸). سنجش و ارزیابی زیست‌پذیری محلات شهری مطالعه موردی: منطقه ۱۵ کلان‌شهر تهران. *مجله شهر پایدار*، ۲(۳)، ۴۱-۵۸. <https://dori.net/dor/20.1001.1.24766631.1398.2.3.3.5>
- سرائی، محمدحسین و یاراحمدی، منصوره. (۱۴۰۱). شناسایی زیست‌پذیری ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر زیست‌پذیری در نواحی شهری (مطالعه موردی: شهر اسفراین). *جغرافیا و پایدار، محیط*، ۱۲(۴)، ۳۵-۲۳. <https://doi.org/10.22126/ges.2022.7545.2513>
- سلیمانی مقدم، پرویز؛ قندهاری، محمد و پیری، فاطمه. (۱۳۹۷). تحلیل زیست‌پذیری و سرزندگی بافت‌های فرسوده (مطالعه موردی: محله عامری شهر اهواز). *مطالعات ساختار و کارکرد شهری*، ۵(۱۷)، ۹۳-۱۱۴. <https://doi.org/10.22080/shahr.1970.2112>

- سلیمانی مهرنجانی، محمد؛ تولایی، سمین؛ رفیعیان، مجتبی؛ زنگانه، احمد و خزائی نژاد، فروغ. (۱۳۹۵). زیست‌پذیری شهری: مفهوم، اصول، ابعاد و شاخص‌ها. *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*. ۴(۱)، ۲۷-۵۰.
<https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2016.58120>
- شماعی، علی؛ ساسان‌پور، فرزانه؛ سلیمانی، محمد؛ احدنژاد روشتی، محسن و حیدری، تقی. (۱۳۹۵). تحلیل زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده شهر زنجان). *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*. ۴۸(۴)، ۷۸۳-۷۹۹.
<https://doi.org/10.22059/jhgr.2016.53481>
- شهرداری گلستان. (۱۴۰۳). *جمعیت شهر گلستان*.
- طالشی انبوهی، مرضیه؛ آقائی زاده، اسماعیل و جعفری مهرآبادی، مریم. (۱۳۹۸). تحلیل ساختاری زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: بافت فرسوده منطقه یک شهر قزوین). *پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*. ۱۰(۳۹)، ۱۳۴-۱۱۷.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22285229.1398.10.39.7>
- علوی زاده، سید امیرمحمد؛ کیومرث، سمانه و ابراهیمی، الهام. (۱۳۹۹). ارزیابی زیست‌پذیری شهرهای کوچک از دیدگاه شهروندان مطالعه موردی شهر کاشمر. *کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی*. ۸(۱)، ۲۴۳-۲۶۷.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.2345332.1399.8.1.10.5>
- غلامی، حمیده؛ پناهی، علی و احمدزاده، حسن. (۱۳۹۹). آینده‌پژوهی تاب‌آوری سکونتگاه‌های شهری در برابر مخاطرات محیطی با تأکید بر پاندمی کرونا (مطالعه موردی: شهر تبریز). *جغرافیا و مخاطرات محیطی*. ۹(۴)، ۱۷۹-۱۹۹.
<https://doi.org/10.22067/geoh.2021.67419.1002>
- قربان‌پور، مریم؛ صداقت‌نیا، سعید و دانشپور، سید عبدالهادی. (۱۳۹۹). بررسی دیدگاه ساکنین محله‌های منطقه ۸ تهران درباره تأثیر شیوع کووید ۱۹ بر شاخص‌ها و عوامل محله‌های زیست‌پذیر. *برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای*. ۵(۱۳)، ۱-۳۶.
<https://doi.org/10.22054/urdp.2021.59868.1307>
- موسی کاظمی، سید مهدی. (۱۴۰۱). چالش‌های سکونتگاه‌های شهری در عصر همه‌گیری کووید ۱۹. *مطالعات محیط انسان‌ساخت*. ۱(۱)، ۳۲۹-۲۹۹.
<https://doi.org/10.30487/hmes.2022.252569>
- نوریان، فرشاد؛ عبدالله‌پور رزکناری، سید سجاد؛ قاضی، رضا و قضایی، محمد. (۱۳۹۹). ارزیابی تأثیر امنیت بر زیست‌پذیری بافت‌های فرسوده شهری و ارائه راهبردهای ارتقای آن، مورد مطالعاتی: محله انصار شهر مشهد. *معماری و شهرسازی آرمان‌شهر*. ۱۳(۳۳)، ۲۹۸-۲۸۱.
<https://doi.org/10.22034/aaud.2021.137079.1583>
- ودایع خیری، رقیه و درستکار، احسان. (۱۴۰۰). تحلیل سکونتگاه‌های غیررسمی از منظر کاربران فضا و تأثیرپذیری از بیماری کرونا (نمونه موردی: شهر گلستان، استان تهران). *دانش‌پیشگیری و مدیریت بحران*. ۱۱(۱)، ۵۵-۶۶.
- یوسفی ماتک، حمیدرضا؛ سالاری پور، علی‌اکبر؛ احمدی، حسن و صارمی، حمیدرضا. (۱۴۰۱). بررسی تجارب زندگی مردم در فضاهای شهری در زمان شیوع بیماری همه‌گیر کووید ۱۹؛ مورد پژوهی: شهر رشت. *هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی*. ۲۷(۲)، ۶۱-۷۲.
<https://doi.org/10.22059/jfaup.2022.343056.672771>

References

- Al Hinai, M., Al Belushi, Z. I., Al Shidhani, A. S., & Al Kiyumi, M. H. (2024). The Quality of Life of Urban Omani People During the COVID-19 Pandemic in A'Seeb Wilayat: A Cross-sectional Study. *Oman Medical Journal*, 39(1), e594. <https://doi.org/10.5001%2Fomj.2024.51>
- Al Mamun, F., Hosen, I., Misti, J. M., Kaggwa, M. M., & Mamun, M. A. (2021). Mental disorders of Bangladeshi students during the COVID-19 pandemic: a systematic review. *Psychology Research and Behavior Management*, 645-654. <https://doi.org/10.2147/prbm.s315961>
- Alavizadeh, S. A. M., Kumars, S., & Ebrahimi, E. (2020). Analysis and Evaluation of the Livability of Towns from the Citizens' Viewpoint: A Case study of Kashmar. *Geographical Research on Desert Areas*, 8(1), 243-267. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2345332.1399.8.1.10.5> [In Persian].
- AlWaer, H., Speedie, J., & Cooper, I. (2021). Unhealthy Neighbourhood "Syndrome": A Useful Label for Analysing and Providing Advice on Urban Design Decision-Making?. *Sustainability*, 13(11), 6232. <https://doi.org/10.3390/su13116232>

- Amin, S., Islam, H. S., Haseeb, A., & Saleemi, A. (2020). Residents' perception Of Livability: A Case Study Of Quaid-E-Azam Town (Township), Lahore, Pakistan. *Planning Malaysia*, 18. <https://doi.org/10.21837/pm.v18i13.792>
- Badland, H., & Pearce, J. (2019). Liveable for whom? Prospects of urban liveability to address health inequities. *Social Science & Medicine*, 232, 94-105. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2019.05.001>
- Barrett, M. P., Das, M. S., Magistretti, G., Pugacheva, E., & Wingender, M. P. (2021). *After-effects of the COVID-19 pandemic: Prospects for medium-term economic damage*. International Monetary Fund. <https://research.nus.edu.sg/eai/wp-content/uploads/sites/2/2021/04/20210423-IMF-ppt.pdf>
- Barzegar, S., Rasoli, M., & Hejazi, A. (2023). Analyzing the Position of Activists in the Realization of the Concept of Harmony in a Smart City the Case Study of Tehran. *Geographical Planning of Space*, 13(1), 21-37. <https://doi.org/10.30488/gps.2022.342995.3545> [In Persian].
- Beiranvand, M., & Jahanbakhsh, H. (2022). Improvement of the livability of worn-out Urban Textures Using Ecological Intervention Strategies, Case Study: Khorramabad City. *Journal of Urban Ecology Researches*, 13(28), 1-22. <https://doi.org/10.30473/grup.2021.46793.2371>. [In Persian].
- Campion, J., Javed, A., Sartorius, N., & Marmot, M. (2020). Addressing the public mental health challenge of COVID-19. *The Lancet. Psychiatry*, 7(8), 657-659. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30240-6](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30240-6)
- Cao, Y., Fu, F., Nejati, F., Chabok, S. H., & Edalatpanah, S. A. (2022). Identifying Effective Managerial Factors in Improving and Renovating Old Urban Tissues: A Case Study Approach. *Buildings*, 12(12), 2055. <https://doi.org/10.3390/buildings12122055>
- Chen, Y., Jones, C., & Dunse, N. (2021). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and psychological distress in China: Does neighbourhood matter?. *Science of the Total Environment*, 759, 144203. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.144203>
- Cheshmi, M., Hqzad, A. &, Ramezanipour, M., & Ebrahimi, L. (2020). Investigation of Livability Indices in historical and Worn-Out Texture of Urban Neighborhoods Case study: District 12 of Tehran Metropolis. *Journal of Sustainable city*, 3(3), 87-101. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.24766631.1399.3.3.6.5> [In Persian].
- Clements-Croome, D., Marson, M., Yang, T., & Airaksinen, M. (2017). Planning and design scenarios for liveable cities. *Elsevier*. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-409548-9.10179-4>
- Doostvandi, M., Akbari, M., & Ketabollahi, K. (2022). the flexibility of urban spaces during the Covid-19 pandemic. *Journal of Urban Studies on Space and Place*, (23), 25-44. <https://doi.org/10.22034/jspr.2022.702050>[In Persian].
- Florida, R. (2003). *Cities and the creative class*. Routledge. <https://doi.org/10.1111/1540-6040.00034>
- Gholami, H., Panahi, A., & Ahmadzadeh, H. (2021). Future study of urban settlements resilience against environmental hazards with emphasis on corona pandemic (Case study: Tabriz metropolis). *Journal of Geography and Environmental Hazards*, 9(4), 179-199. <https://doi.org/10.22067/geoh.2021.67419.1002>[In Persian].
- Ghorbanpour, M., Sedaghatnia, S., & Daneshpour, S. A. (2020). An Analysis of Residents' views of the Neighborhoods in the District 8 of Tehran about the Impact of COVID-19 outbreak on the Indicators and Factors of Livable Neighborhoods. *Quarterly Journals of Urban and Regional Development Planning*, 5(13), 1-36. <https://doi.org/10.22054/urdp.2021.59868.1307>[In Persian].
- Gualano, M. R., Lo Moro, G., Voglino, G., Bert, F., & Siliquini, R. (2020). Effects of Covid-19 lockdown on mental health and sleep disturbances in Italy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(13), 4779. <https://doi.org/10.3390/ijerph17134779>
- Hajarian, A., & Dalvandi, S. (2021). Explain the Effects of Corona Pandemic on Viability (Case study: Rural Areas of Zahedan City). *Sustainability, Development & Environment*, 2(4), 35-49. [In Persian].
- Hataminejad, H., Modanlou jouybari, M., & Akhavan hadari, K. (2019). Spatial Analysis of Physical Liveability in Ahvaz Metropolitan. *Physical Social Planning*, 6(1), 11-23. <https://doi.org/10.30473/psp.2019.5828> [In Persian].

- Heidari, T., Shamaei, A., Sasanpour, F., Soleimani, M., & Ahadnejad, M. (2017). Analysis of factors affecting livability Urban Distressed Areas (Case Study: Texture of old city). *Geographic Space*, 17(59), 1-25. [In Persian].
- Huang, Y., & Zhao, N. (2020). Generalized anxiety disorder, depressive symptoms and sleep quality during COVID-19 outbreak in China: a web-based cross-sectional survey. *Psychiatry Research*, 288, 112954. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112954>
- Jevtic, M., Matkovic, V., Paut Kusturica, M., & Bouland, C. (2022). Build healthier: post-COVID-19 urban requirements for healthy and sustainable living. *Sustainability*, 14(15), 9274. <https://doi.org/10.3390/su14159274>
- Khezrlou, A., & Abedini, A. (2022). A comparative study of livability in new and old parts of the cities (Case Study: Urmia city). *Motaleate Shahri*, 11(42), 35-48. <https://doi.org/7J10.34785> [In Persian].
- Khorasani, M. A., Rezvani, M. R., Motiei Langroodi, S. H., & Rafieian, M. (2013). Surveying and Assessment of Livability in Peri Urban Villages (Case Study: Varamin Township). *Journal of Rural Research*, 3(12), 85-110. <https://doi.org/10.22059/jrur.2013.30233> [In Persian].
- Kim, H. Y. (2014). Statistical notes for clinical researchers: Two-way analysis of variance (ANOVA)-exploring possible interaction between factors. *Restorative dentistry & endodontics*, 39(2), 143-147. <https://doi.org/10.5395/rde.2014.39.2.143>
- Kocur-Bera, K. (2022). Impact of the COVID-19 Pandemic Era on residential property features: pilot studies in Poland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(9), 5665. <https://doi.org/10.3390/ijerph19095665>
- Lak, A., Sharifi, A., Badr, S., Zali, A., Maher, A., Mostafavi, E., & Khalili, D. (2021). Spatio-temporal patterns of the COVID-19 pandemic, and place-based influential factors at the neighborhood scale in Tehran. *Sustainable cities and society*, 72, 103034. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2021.103034>
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. MIT press. <https://doi.org/10.5771/9783786175247>
- Mehran, M. T., Raza Naqvi, S., Ali Haider, M., Saeed, M., Shahbaz, M., & Al-Ansari, T. (2021). Global plastic waste management strategies (Technical and behavioral) during and after COVID-19 pandemic for cleaner global urban life. *Energy Sources, Part A: Recovery, Utilization, and Environmental Effects*, 1-10. <https://doi.org/10.1080/15567036.2020.1869869>
- Mohit, M. A., & Iyanda, S. A. (2016). Liveability and low-income housing in Nigeria. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 222, 863-871. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.05.198>
- Mousakazemi, S. M. (2022). Challenges of Urban Settlements during the Covid-19 pandemic. *Environmant of Human Made Studies*, 1(1), 299-329. <https://doi.org/10.30487/hmes.2022.252569> [In Persian].
- Norouzian-Maleki, S., Bell, S., Hosseini, S. B., & Faizi, M. (2015). Developing and testing a framework for the assessment of neighbourhood liveability in two contrasting countries: Iran and Estonia. *Ecological Indicators*, 48, 263-271. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2014.07.033>
- Nourian, F., Abdollahpour, S. S., Ghazi, R., & Ghazaei, M. (2021). Assessment of the Impacts of Security on Livability of Urban Distressed Textures and Provision of Strategies to Improve It; Case Study: Ansar Neighborhood, Mashhad. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 13(33), 281-298. <https://doi.org/10.22034/aaud.2021.137079.1583> [In Persian].
- Nugraha, U., Resosudarmo, B. P., & Nasrudin, R. A. (2023). Examining the impact of urban compactness on work and social life disruption during COVID-19 pandemic: evidence from Jakarta, Indonesia. *Letters in Spatial and Resource Sciences*, 16(1), 1-26. <https://doi.org/10.1007/s12076-023-00347-7>
- Pourahmad, A., Darban Astaneh, A., Zanganeh Shahraki, S., & Pourghorban, S. (2020). Evaluating and analyzing the Effective Factors on the urban livability of Kish Island. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 8(1), 1-22. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2019.260659.927> [In Persian].
- Radzikowska, U., Ding, M., Tan, G., Zhakparov, D., Peng, Y., Wawrzyniak, P., ... & Sokolowska, M. (2020). Distribution of ACE2, CD147, CD26, and other SARS-CoV-2 associated

- molecules in tissues and immune cells in health and in asthma, COPD, obesity, hypertension, and COVID-19 risk factors. *Allergy*, 75(11), 2829-2845. <https://doi.org/10.1111/all.14429>
- Ransome, Y., Ojikutu, B. O., Buchanan, M., Johnston, D., & Kawachi, I. (2021). Neighborhood social cohesion and inequalities in COVID-19 diagnosis rates by area-level Black/African American racial composition. *Journal of Urban Health*, 98, 222-232. <https://doi.org/10.1007/s11524-021-00532-3>
- Rehman, U., Shahnawaz, M. G., Khan, N. H., Kharshiing, K. D., Khursheed, M., Gupta, K., Kashyap, D., & Uniyal, R. (2021). Depression, anxiety and stress among Indians in times of Covid-19 Lockdown. *Community Mental Health Journal*, 57(1), 42-48. <https://doi.org/10.1007/s10597-020-00664-x>
- Ross, A., Willson, V. L., Ross, A., & Willson, V. L. (2017). Independent samples T-test. *Basic and advanced statistical tests: Writing results sections and creating tables and figures*, 13-16. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6351-086-8_3
- Rossi, R., Succi, V., Talevi, D., Mensi, S., Niolu, C., Pacitti, F., Di Marco, A., Rossi, A., Siracusano, A., & Di Lorenzo, G. (2020). COVID-19 pandemic and lockdown measures impact on mental health among the general population in Italy [Brief Research Report]. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 790 <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00790>
- Rostami, R., Mousavi, Y., Ghadimi, B., & Mirzai, K. (2021). Explaining the Effective Factors on Urban Livability Case Study: Ilam City. *Journal of Sustainable city*, 4(2), 107-124. <https://doi.org/10.1001/1.24766631.1400.4.2.3.7> [In Persian].
- Saghebi M, mafi E, Watanparast M. (2022). Evaluation and measurement of urban viability and factors affecting it (case study of Bojnourd city). *Jgs*, 22(67), 335-350. <http://dx.doi.org/10.52547/jgs.22.67.335> [In Persian].
- Salari Sardari, F., & Kiani, A. (2020). Urban Management and COVID-19: Analysis of a healthy city in the border city of Zabol and the industrial city of Assaluyeh. *JFCV*, 1(4), 1-22. [In Persian].
- Salarimoghadam, Z., Ziari, K., & Hataminejad, H. (2019). Evaluation of Urban Livability in Neighborhoods of District 15 of Tehran metropolis. *Journal of Sustainable city*, 2(3), 41-58. <https://doi.org/10.1001/1.24766631.1398.2.3.3.5> [In Persian].
- Saraei, M., & Yarahmadi, M. (2022). Identification and Evaluation of Livability Components in Urban Areas (A Case Study: Esfarayen City). *Geography and Environmental Sustainability*, 12(4), 23-35. <https://doi.org/10.22126/ges.2022.7545.2513> [In Persian].
- Sarkar, A., & Bardhan, R. (2020). Socio-physical liveability through socio-spatiality in low-income resettlement archetypes-A case of slum rehabilitation housing in Mumbai, India. *Cities*, 105, 102840. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102840>
- Sasanpour, F., Tavalaei, S., & Jafari, H. (2015). Study of Urban Livability in Twenty-two Districts of Tehran Metropolitan. *Regional Planning*, 5(18), 27-42. [In Persian].
- Sedgwick, P. (2010). Independent samples t test. *Bmj*, 340. <https://doi.org/10.1136/bmj.c2673>
- Sepe, M. (2021). Covid-19 pandemic and public spaces: improving quality and flexibility for healthier places. *Urban Design International*, 26, 159-173. <https://doi.org/10.1057%2F41289-021-00153-x>
- Shamaei, A., Sasanpour, F., Soleimani, M., Ahadnejad, M., & Heidari, T. (2016). The Analysis of Livability in Urban Distressed Areas: old textures of Zanjan (A Case Study). *Human Geography Research*, 48(4), 783-799. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2016.53481> [In Persian].
- Sharifi, A., & Khavarian-Garmsir, A. R. (2020). The COVID-19 pandemic: Impacts on cities and major lessons for urban planning, design, and management. *Science of the total environment*, 749, 142391. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.142391>
- Skalicky, V., & Čerpes, I. (2019). Comprehensive assessment methodology for liveable residential environment. *Cities*, 94, 44-54. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.05.020>
- Soleimani Mehrenjani, M., Tavallai, S., Rafieian, M., Zanganeh, A., & Khazaei Nezhad, F. (2016). Urban livability: the concept, principles, aspects and parameters. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 4(1), 27-50. <https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2016.58120> [In Persian].

- Soleimanimoghadam, P., Ghandhari, M., & piri, F. (2019). Analysing livability and vitality of urban eroded structures (A Case study of Ameri neighborhood of Ahvaz). *Urban Structure and Function Studies*, 5(17), 93-114. <https://doi.org/10.22080/shahr.1970.2112> [In Persian].
- Taghavi, S., Nazmfar, H., & Mansourian, H. (2022). Ranking of Sari city areas in terms of the level of livability indicators. *Human Geography Research*, 54(4), 1379-1375. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.320615.1008284> [In Persian].
- Taghipour, A. A., Dadras Sisi, E., Arab Esmail, A., & Ahmadi Dehrashid, P. (2024). Analysis of key factors affecting the production-reproduction system of urban worn-out textures using systems thinking the case study of semnan city. *Geographical Planning of Space*, 13(4), 1-20. <https://doi.org/10.30488/gps.2023.367558.3595> [In Persian].
- Taleshi Anbohi, M., aghaeizade, E., & Jafari Mehrabadi, M. (2020). Structural analysis of Livability of Urban Deteriorated Textures with a Futuristic Approach (Case study: Deteriorated Texture of region 1 of Qazvin City). *Research & Urban Planning*, 10(39), 117-134. <https://doi.org/10.1001.1.22285229.1398.10.39.9.7> [In Persian].
- Tapuwana, S., Mathot, C., Walker, I., & Barnett, G. (2018). Preferences for sustainable, liveable and resilient neighbourhoods and homes: A case of Canberra, Australia. *Sustainable cities and society*, 37, 133-145. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2017.10.034>
- Tungkup, D. L. (2021). The importance of online transportation effectiveness for business resistance strategies during the COVID-19 pandemic. *KnE Social Sciences*, 396-414. <https://dx.doi.org/10.18502/kss.v5i1.8302>
- Twenge, J. M., & Joiner, T. E. (2020). U.S. Census Bureau-assessed prevalence of anxiety and depressive symptoms in 2019 and during the 2020 COVID-19 pandemic. *Depress Anxiety*, 37(10), 954-956. <https://doi.org/10.1002/da.23077>
- Vadaiehkheiri, R., & Dorostkar, E. (2021). Analysis of informal settlements from the perspective of space users and the impact of coronary heart disease (Case study: Golestan city, Tehran province). *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 11(1), 55-66. [In Persian].
- Wade, L. (2020). An unequal blow. *Science* 368, 700-703. <https://doi.org/10.1126/science.368.6492.700>
- Wheeler, S. (2001). *Livable communities: Creating safe and livable neighborhoods, towns, and regions in California*. <https://www.academia.edu/download/78484082/8xf2d6jg.pdf>
- WHO. (2020). *Naming the coronavirus disease (COVID-19) and the virus that causes it* [Online]. Geneva: World Health Organisation. Available: [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) [Accessed Aug 10 2020].
- Yelin, D., Wirtheim, E., Vetter, P., Kalil, A. C., Bruchfeld, J., Runold, M., Guaraldi, G., Mussini, C., Gudiol, C., Pujol, M., Bandera, A., Scudeller, L., Paul, M., Kaiser, L., & Leibovici, L. (2020). Long-term consequences of COVID-19: research needs. *The Lancet. Infectious Diseases*, 20(10), 1115-1117. [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30701-5](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30701-5)
- Yoosefi Matak, H. R., Salaripour, A. A., Ahmadi, H., & Saremi, H. R. (2022). The Dialectical Relationship Between the City and the Epidemic Diseases (Case Study: Covid 19). *Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 27(2), 61-72. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2022.343056.672771> [In Persian].
- Zheng, Z., Peng, F., Xu, B., Zhao, J., Liu, H., Peng, J., ... & Tang, W. (2020). Risk factors of critical & mortal COVID-19 cases: A systematic literature review and meta-analysis. *Journal of infection*, 81(2), e16-e25. <https://doi.org/10.1016/j.jinf.2020.04.021>
- Ziari, K., & Dastyar, F. (2022). Explaining the Livability of Tehran Metropolis in the Post-Corona Era Using Futuristic Approach. *Journal of Iran Futures Studies*, 7(1), 27-63. <https://doi.org/10.30479/jfs.2022.15984.1312> [In Persian].